

Nr 1

Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1958, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 16 januari 1959

På bankoutskottets vägnar:

K. G. EWERLÖF

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf, Boo, Schmidt, Domö, Strandler, Aspling, Larsson, Åke och Mattsson;

från andra kammaren: herrar Larsson i Julita, Eliasson i Sundborn, Persson i Appuna, Agerberg, Hagnell, Bengtsson i Landskrona och Bengtsson i Göteborg.

Till Riksdagens Bankoutskott.

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges Riksbank får fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1958.

Kreditpolitiken

Under 1958 kännetecknades det ekonomiska läget i Sverige av en tydlig konjunkturavmattning. Den omedelbara orsaken var utvecklingen av export och lager. Exporten, som under de föregående åren visat betydande ökningsar, minskade mellan 1957 och 1958, och den kraftiga lageruppbyggnaden under 1957 upphörde. Däremot fortsatte konsumtion och investeringar att stiga såväl inom den privata som den offentliga sektorn. Försvagningen av efterfrågan påverkade kraftigt importen, och importminskningen medförde att bytesbalansen med utlandet trots tillbakagången i exporten icke försämrades nämnvärt. Den totala produktionen av varor och tjänster inom landet steg ytterst obetydligt. Industriproduktionen ökade icke över 1957 års nivå, sysselsättningen inom industrien minskade, och arbetslösheten låg under hela 1958 på en högre nivå än under 1957.

Konjunkturbilden har emellertid varit starkt splittrad mellan olika näringsgrenar och branscher samt mellan olika delar av landet. Det har icke varit klart, huruvida avmattningen var inledningen till en starkare tillbakagång, eller om den borde ses som en tillfällig stagnation, som snart skulle efterträdas av en förnyad expansion med risker för en fortsatt inflatorisk utveckling. Redan med tanke på den rent inhemska situationen har sålunda i fråga om kreditpolitiken, liksom för den ekonomiska politiken i övrigt, förelegat ett besvärligt avvägningsproblem. När man bedömer förutsättningarna för den ekonomiska politiken, måste man emellertid även ta hänsyn till riskerna för en försämring av betalningsbalansen med utlandet genom en ökning av importen vid fallande valutaintäkter. Osäkerheten på utrikkessidan har också förstärkts genom det oklara läget i fråga om det eventuella europeiska frihandelsområdet och den övergång till ökad konvertibilitet för de västeuropeiska valutorna, som företogs strax före årsskiftet 1958/59 men som varit väntad sedan någon tid tillbaka.

Utvecklingen under 1958 bedömdes från riksbankens sida på så sätt, att en uppmjukning av den tidigare starkt restriktiva kreditpolitiken var befogad, men att omläggningen med hänsyn till riskerna för nya inflations-

tendenser och en försämring av betalningsbalansen icke fick drivas alltför långt.

Diskontosänkningen den 2 maj 1958 får ses som ett led i denna anpassning till ett förändrat konjunkturläge. Riksbankens diskonto sänktes härvid från 5 till 4 1/2 %. Kreditinstituten sänkte i samband härmed räntesatserna vid inlåning och de rörliga räntesatserna vid utlåning med i allmänhet likaledes en halv procentenhet. Räntesatsen vid emission av långa obligationslån sattes ned en fjärdedels procentenhet, och en lika stor justering vidtogs i allmänhet i de bundna räntesatserna för intecknings- och kommunlån.

Det tydligaste uttrycket för förändringen i kreditpolitiken torde vara expansionen av affärsbankernas utlåning, som till alldeles övervägande del gällt deras s. k. övriga utlåning, medan de efter avlyftningar kvarstående byggnadskrediternas volym varit i det närmaste oförändrad. Det s. k. utlåningstaket, som avsåg just den övriga utlåningen, upphävdes i juli 1957, varvid riksbanken dock förklarade sig ämna även i fortsättningen uppmärksamt följa långivningens omfattning. Då våren 1958 en kreditexpansion tog sin början, ansåg sig riksbanken med hänsyn till rådande konjunkturläge kunna acceptera denna utveckling. Utlåningsökningen har utan tvivel underlättat den starka uppgången i industriinvesteringarna under 1958. Den torde även i någon mån kunna ses som ett uttryck för en normalisering av kreditmarknaden, som medfört att kreditgivningen vid sidan av bankerna minskat i betydelse.

Genomförandet av bostadsbyggnadsprogrammet synes under 1958 icke ha hindrats av några finansieringsproblem, trots den ökning av bostadsbyggandet som varit den kanske mest påtagliga åtgärden från den ekonomiska politikens sida för att motverka konjunkturavmattningen. Det faktum, att affärsbankernas utestående byggnadskrediter varit i det närmaste oförändrade under året, synes icke vara en följd av att det förelegat några svårigheter att erhålla sådana krediter. En tillfredsställande avlyftning av byggnadskrediterna har åstadkommit, bl. a. genom en fortsatt serie obligationsemissioner för bostadsfinansieringsinstituten.

Riksbankens rekommendationer till kreditinstituten har i allt väsentligt varit oförändrade under året. Den av riksbanken rekommenderade räntesatsen för vissa bundna lån sänktes i maj 1958 från 5,35 till 5,1 %. De för affärsbankerna fastställda likviditetskvoterna har under året i stort sett icke varit en faktor som begränsat kreditgivningen. Affärsbankernas likvida tillgångar har nämligen fortsatt att öka, varvid kvoterna, med några undantag, kommit att väsentligt överträffas.

I fortsättningen av fullmäktiges berättelse redogöres för obligationsmarknaden, riksbankens transaktioner, bankernas in- och utlåning samt, efter ett avsnitt om betalningsbalansen, för riksbankens utrikesrörelse. I det sistnämnda avsnittet behandlas besluten i december 1958 om ökad utbyttbarhet för den svenska kronan och Sveriges anslutning till det Europeiska mone-

tära avtalet (EMA). De i detta sammanhang vidtagna förändringarna i valutabestämmelserna, liksom handhavandet i övrigt under året av valuta-regleringen, redovisas i valutastyrelsens redogörelse till fullmäktige, vilken bifogas fullmäktiges berättelse som bilaga (se sid. 47).

Besluten om ökad konvertibilitet och ikraftsättandet av det Europeiska monetära avtalet var en närmast automatisk följd av tidigare överenskommelser och av ett initiativ, som togs av de stora västeuropeiska länderna. De innebär inte några alltför genomgripande förändringar i hittillsvarande förhållanden, eftersom Sverige redan tidigare uppnått en hög grad av de facto-konvertibilitet vid de betalningar som beröres av besluten. Å andra sidan kan det emellertid hävdas, att de på ett definitivt sätt bekräftar den sedan länge pågående liberaliseringen av de internationella betalningsförhållandena, en utveckling som givetvis knutit den svenska ekonomien starkare till den internationella och som utan tvivel påverkat förutsättningarna för vår ekonomiska politik.

Obligationsmarknaden

Omedelbart före årsskiftet 1957/58 förelåg ett ökat köpintresse, särskilt på den sektor av obligationsmarknaden som omfattar äldre lågprocentigt material, d. v. s. 3 och 3½ % obligationer. Denna ökade efterfrågan medförde en höjning av kursnivån med någon procentenhet. I mitten av januari kom en rekyl, resulterande i en kursnedgång på 1 à 2 %. Bidragande orsak härtill torde ha varit tillkännagivandet i statsverkspropositionen av det beräknade stora statliga upplåningsbehovet. Vidare hade upplåningen för stadshypotekskassan och bostadskreditkassan i mitten av månaden en viss dämpande effekt. Dessa båda emissioner, som resulterade i teckningar på i runt tal 150 respektive 75 mkr, följdes av en statlig upplåning i form av ett 3-årigt 5 % lån, varå vid teckningstidens slut tecknats cirka 255 mkr.

I slutet av januari började en period med stigande obligationskurser, som varade till månadsskiftet juli—augusti. Riksbanken sålde under årets första kvartal i kursreglerande syfte obligationer ur sin portfölj, främst äldre lågprocentiga papper. För att icke därigenom konkurrera med de nyemissioner på obligationsmarknaden som bedömdes nödvändiga, upphörde riksbanken senare med dessa försäljningar, som ej heller var av den omfattningen att de bröt den uppåtriktade kurstrenden. Kurssättningen på obligationsmarknaden präglades för övrigt under hela året av en ibland starkare, ibland mindre markerad spekulation i en kommande räntesänkning. Förväntningarna härom stimulerades gång efter annan genom rapporter om såväl den internationella som den inhemska konjunkturavmattningen, men även mer tillfälligtvis av diskontoförändringar eller rykten om sådana i andra länder, främst Storbritannien.

I slutet av mars emitterade riksgäldskontoret ett 5¼ % lån med 10-årig

löptid. Lånet fick ett gott mottagande, och det utbudna beloppet 150 mkr tecknades snabbt.

Vid diskontosänkningen den 2 maj var kurserna i stort sett redan anpassade till det nya läget, och sänkningen medförde därför ej några större förändringar av obligationskurserna. För äldre långa lån blev utslaget mycket ringa, medan för de senast emitterade $5\frac{1}{4}\%$ -lånen en kurshöjning på mellan 1 och 2 procentenheter inträdde.

Under juni och juli ägde en fortsatt dragning uppåt av obligationskurserna rum, varefter följde en kortvarig avmattningsperiod kring månads-skiftet juli—augusti. I augusti utbjöds två nya bostadslån, nämligen ett 12-årigt 5% lån på 150 mkr för stadshypotekskassan och ett 40-årigt $5\frac{1}{4}\%$ lån på 40 mkr för bostadskreditkassan, båda med konverteringsrätt inträdande efter 10 år. Lånen fick ett gott mottagande och fulltecknades omgående. I slutet av augusti emitterades genom ett bankkonsortium ett obligationslån för Stockholms stad. Lånet, som var 5-procentigt å 50 mkr, 10-årigt och med amortering på 30-årsbas, övertogs av bankerna i fast räkning och rönte endast obetydligt intresse i marknaden.

Under september var kurserna återigen vikande för att i oktober bli föremål för uppjusteringar till ungefär samma nivå som vid slutet av juli, ett läge som därefter med små avvikelser blev rådande till årets slut. Kursrörelserna under september och oktober var i kanske än högre grad än tidigare av spekulativ karaktär.

I oktober upplånade stadshypotekskassan och bostadskreditkassan 150 respektive 40 mkr genom en ytterligare försäljning av obligationer av samma lån som emitterats i augusti, och i början av november utbjöd riksgäldskontoret till försäljning två korta obligationslån, som var avsedda för affärsbankerna och fick ett gott resultat med teckningar om tillsammans 434 mkr.

Kursutvecklingen i stort över året kan illustreras av följande tablå över köpkurserna vid kvartalsskiftena för några representativa statsobligationer.

	31/12 1957	31/3 1958	30/6 1958	30/9 1958	31/12 1958
$5\frac{1}{4}\%$ 1957 15/9	—	100	$101\frac{1}{2}$	$101\frac{1}{2}$	$101\frac{1}{2}$
$4\frac{1}{2}\%$ 1956 20/3	$93\frac{3}{4}$	$94\frac{1}{4}$	95	$94\frac{1}{2}$	$95\frac{1}{4}$
$3\frac{1}{2}\%$ 1943 15/4	80	$80\frac{1}{2}$	82	81	82
3 % 1945 1/7	72	$72\frac{3}{4}$	$74\frac{1}{4}$	74	75

Riksgäldskontorets diskonto vid försäljning av skattkamarväxlar, som vid årets början utgjorde 3,5 respektive 4,0 % för 3 och 6 månaders växlar, sänktes med 0,5 % i samband med ränteförändringen i maj. I juli och oktober skedde ytterligare sänkningar med 0,2 respektive 0,1 %.

Tabell 1. Obligations- och förlagslån, emitterade under år 1958.

L ä n t a g a r e	Obliga- tions- datum	Ränte- fot (%)	Låne- belopp (mkr)	Löp- tid (år)	Konver- terings- rätt efter (år)	Amor- terings- tid	Emis- sions- kurs (%)	Emis- sions- dag
Obligationslån								
<i>Svenska staten</i>	21/1	5	255,0	3 ¹ / ₃	—	—	100	16/1
	28/4	5 ¹ / ₄	200,0	10	—	—	100	28/3
	premielån		100,0	10	—	—	100	12/4
	15/11	4 ¹ / ₂	58,0	4 ¹ / ₂	—	—	100	24/10
	15/11	4 ⁵ / ₈	376,0	5 ¹ / ₂	—	—	100	24/10
<i>Hypoteksinstitut m. m.</i>								
Konungariket Sveriges stads- hypotekskassa	15/3	5 ¹ / ₄	205,0	12	10	—	100	10/1
	15/9	5	305,0	12	10	—	100	15/8
Svenska bostadskreditkassan .	15/3	5 ¹ / ₂	87,3	40	10	1959-98	100	10/1
	15/9	5 ¹ / ₄	81,0	40	10	1959-98	100	15/8
Sveriges allmänna hypoteks- bank	—	5 ¹ / ₄	22,0	5-5 ¹ / ₂	—	—	—	—
	15/6	5	25,0	5 ¹ / ₂	—	—	—	—
	15/10	5	15,0	50	10	1959-2008	99	—
Svenska skeppshypotekskassan	21/4	5 ¹ / ₂	20,0	10	—	1959-68	100	15/4
Svensk Fartygskredit AB ...	15/12	5 ¹ / ₄	30,0	10	—	1959-68	100	8/12
<i>Kommuner</i>								
Göteborgs stad	10/2	5 ¹ / ₄	30,0	10	—	1959-68/78	100	10/2
	10/11	5	20,0	10	—	1959-68/78	100	4/11
Stockholms stad	1/6	5	50,0	5	—	—	100	1/6
	1/9	5	50,0	10	—	1959-68/88	100	26/8
<i>Kraftverk</i>								
Krångede AB	28/3	5 ¹ / ₂	30,0	25	10	1960-83	100	17/3
AB Kattstrupeforsen	2/4	5 ¹ / ₂	8,0	20	10	1960-78	100	24/3
Yngeredsfors Kraft AB	1/8	5 ¹ / ₄	10,0	25	10	1963-83	100	29/7
Holmens Bruks och Fabriks AB	24/11	5 ¹ / ₄	15,0	20	10	1962-78	100	19/11
Bergeforsens Kraft AB	20/12	5 ¹ / ₄	20,0	25	10	1961-83	100	17/12
<i>Utländska låntagare</i>								
Trondheims stad	1/2	5 ¹ / ₂	32,0	18	10	1961-76	99	27/1
<i>Övriga</i>								
Uddeholms AB	27/6	5 ¹ / ₂	30,0	20	10	1964-78	100	16/6
Summa obligationslån			2 074,3					
Förlagslån								
Blåsjöns Kraft AB	11/8	5 ³ / ₄	12,0	15	10	1963-73	100	5/8
Sparbankernas Bank AB	15/9	5 ¹ / ₂	2,0	20	10	—	100	—
Summa obligations- och förlagslån			2 088,3					

Anm. Lånebeloppen avser per den 31/12 1958 placerat belopp. Siffrorna överensstämmer därför icke alltid med de i texten angivna, som avser de vid emissionstillfällena tecknade beloppen.

Riksbankens transaktioner och förändringarna i tillgången på betalningsmedel

Riksbankens transaktioner resulterade 1958 i en något större ökning av betalningsmedlen, d. v. s. utelöpande sedlar och affärsbankernas checkräkningar i riksbanken, än under 1957. Sålunda ökade utelöpande sedlar med 219 mkr och affärsbankernas checkräkningar med 27 mkr eller sammanlagt 246 mkr, mot en sammanlagd ökning på 137 mkr under 1957. Betalningsvolymen går normalt ned under det första halvåret, varefter en säsongsmässig ökning sker under det andra halvåret. Som framgår av tabell 2 var säsongsvängningen mera utpräglad 1958 än 1957 med en kraftigare nedgång under årets förra del och en starkare uppgång under den senare.

Riksbankens värdepappersportfölj minskade under 1958 med 505 mkr, vilket bör ses mot bakgrund av den stora nedgången i insättningar på bunden räkning i riksbanken. Transaktionerna över de statliga bundna kontona resulterade under första halvåret i en nettoavsättning om 275 mkr av s. k. steriliserade medel (d. v. s. medel avsatta å särskilda konton i riksbanken). 275 mkr pensionsmedel och 100 mkr konjunkturpolitiskt betingade statsinkomster avsattes, och 100 mkr LKAB-medel disponerades. I juli månad togs 1 000 mkr steriliserade medel i anspråk. Härav överfördes 550 mkr pensionsmedel till folkpensioneringsfonden, och 450 mkr av medel avseende tillfälliga, konjunkturpolitiskt betingade inkomster disponerades

Tabell 2. Riksbankens transaktioner och utvecklingen av tillgången på betalningsmedel (mkr).

	Januari—juni		Juli—december		Januari—december	
	1957	1958	1957	1958	1957	1958
Nettoförändring i riksbankens guld- och valutareserv	+ 19	— 47	— 106	— 132	— 87	+ 85
Nettoförändring å statliga myndigheters checkräkningar i riksbanken	+ 157	+ 138	— 170	— 22	— 13	+ 115
Nettoresultat av riksbankens köp och försäljningar av svenska värdepapper	+ 103	— 453	+ 557	— 52	+ 660	— 505
Nettoförändring i riksbankens utlåning	— 4	+ 293	+ 73	— 288	+ 69	+ 5
Nettoförändring å bundna räkningar i riksbanken	— 492	— 278	— 33	+ 962	— 525	+ 684
Andra transaktioner med marknaden ..	— 38	— 63	+ 71	— 75	+ 33	— 138
Nettoresultat av riksbankens transaktioner	— 255	— 410	+ 392	+ 657	+ 137	+ 246
Utelöpande sedlar	— 137	— 326	+ 379	+ 546	+ 242	+ 219
Affärsbankernas checkräkningar hos riksbanken	— 118	— 84	+ 13	+ 111	— 105	+ 27
<i>S u m m a</i>	— 255	— 410	+ 392	+ 657	+ 137	+ 246

Anm. Plustecken anger ökning av betalningsmedlen utanför riksbanken, minustecken minskning.

av riksgäldskontoret för inlösen av skattkamarväxlar hos riksbanken. Folkpensioneringsfonden placerade emellertid sina 550 mkr i riksgäldskontoret mot statsskuldförbindelser, och riksgäldskontoret använde omedelbart likviden för inlösen av skattkamarväxlar i riksbanken. Dessa transaktioner resulterade alltså i juli månad i en minskning av riksbankens innehav av skattkamarväxlar med 1 000 mkr.

En sammanfattning av effekterna av de i föregående stycke nämnda transaktionerna fås om man beräknar förändringen i riksbankens värdepappersportfölj minskad med förändringarna på de statliga bundna kontona i riksbanken. Resultatet blir ett nettotillskott till betalningsmedelvolymer på 220 mkr jämfört med cirka 200 mkr år 1957.

På övriga bundna räkningar minskade under året 1958 insättningarna på skogskonton med 45 mkr, medan insättningarna på konton för konjunkturutjämning ökade med 86 mkr.

Affärsbankerna har under 1958 ytterligare minskat sina behållningar på checkräkning i riksbanken och i stället i allt större utsträckning lånat i riksbanken för att överbrygga tillfälliga likviditetspåfrestningar, speciellt vid månadsskiftena. Detta framgår av följande sammanställning som avser deras genomsnittliga checkräkningsbehållningar och upplåning i riksbanken vid månadsskiftena åren 1954—58.

	Behållning	Upplåning
1954	59	78
1955	164	101
1956	168	38
1957	130	42
1958	64	131

Den utelöpande sedelmängden ökade under 1958 med 219 mkr jämfört med en ökning om 242 mkr under 1957. Såsom framgår av tabell 3, där varje siffra avser den procentuella ökningen i sedelstocken under senast förflutna 12 månader, inträder en märkbar nedgång i sedelstockens ökningstakt under senare delen av 1957. Denna utveckling accentuerades under 1958 och ökningen låg kvar vid 1 à 2 % även under hösten. Nedgången i sedlarnas ökningstakt torde framför allt bero på konjunkturdämpningen. Vid två rapportdagar under 1958 låg den utelöpande sedelmängden lägre än ett år tidigare, nämligen den 14 juni och 23 juni. Det är första gången sedan den 7 april 1948 som detta inträffat. Minskningen för dessa rapportdagar bör dock ses mot bakgrund av speciella omständigheter, som kan ha bidragit till att temporärt öka sedelvolymer motsvarande rapportdagar 1957, bl. a. farhågorna för en bankstrejk och de relativt stora retroaktiva löneutbetalningarna under senare delen av våren. Det kan också nämnas

Tabell 3. Löpande 12-månadersförändringar i sedelstocken (i procent).

	1954	1955	1956	1957	1958		1954	1955	1956	1957	1958
7/1	6,1	5,5	3,2	5,1	5,1	7/7	5,5	7,1	5,3	7,2	0,5
15/1	6,6	5,4	4,1	5,4	4,2	15/7	5,4	6,6	5,0	6,9	1,2
23/1	6,3	5,7	3,7	4,9	4,8	23/7	4,7	6,0	4,7	5,9	1,7
31/1	6,0	5,3	4,0	5,7	4,0	31/7	4,6	6,1	4,5	6,0	2,1
7/2	5,4	5,5	4,0	5,2	4,2	7/8	4,8	6,0	4,4	5,8	2,2
15/2	4,9	5,3	4,3	5,4	4,0	15/8	5,0	5,6	5,1	5,9	1,9
23/2	5,7	6,1	3,6	5,8	3,0	23/8	4,8	5,2	5,8	5,5	2,1
28/2	5,0	4,6	4,6	6,4	3,2	31/8	4,7	5,6	5,7	5,4	1,9
7/3	5,4	4,2	4,3	6,2	3,2	7/9	4,4	5,1	5,5	5,3	1,7
15/3	4,5	5,3	5,2	5,1	3,7	15/9	4,9	6,1	5,2	5,2	1,6
23/3	4,3	6,2	6,3	4,5	3,2	23/9	5,6	5,5	4,9	4,6	1,7
31/3	3,4	6,7	6,7	3,9	3,3	30/9	5,7	5,3	5,5	4,5	1,3
7/4	2,5	7,9	3,2	5,8	6,0	7/10	5,7	5,4	5,3	4,2	1,1
15/4	7,5	4,1	4,3	7,2	0,7	15/10	5,6	4,7	5,5	4,4	1,9
23/4	5,5	5,9	5,1	6,1	1,1	23/10	5,5	4,4	5,1	4,8	2,7
30/4	4,8	6,2	5,6	4,5	3,3	31/10	5,0	4,1	6,3	5,1	1,6
7/5	5,3	6,0	5,3	3,9	2,7	7/11	6,4	3,8	5,5	4,8	1,2
15/5	3,7	7,4	5,3	4,8	3,0	15/11	5,4	4,7	6,8	4,3	1,2
23/5	4,0	7,5	4,1	6,0	3,3	23/11	4,6	5,6	6,5	4,5	1,0
31/5	5,0	8,1	3,7	6,6	1,1	30/11	5,0	6,1	5,7	4,3	1,8
7/6	5,7	5,7	5,0	7,1	0,5	7/12	5,3	7,8	4,7	4,4	2,0
15/6	3,9	7,7	5,0	7,5	—0,0	15/12	6,2	7,0	5,4	3,5	3,5
23/6	7,4	7,7	4,0	6,5	—0,5	23/12	5,5	4,8	6,6	4,4	3,4
30/6	6,1	7,2	3,8	6,9	1,0	31/12	5,2	4,6	5,3	4,3	3,7

att medan den tredje rapportdagen i juni inföll efter midsommarhelgen 1958, inföll den 1957 före helgen, vilket torde ha bidragit till att öka 1957 års siffra.

Bankernas inlåning och utlåning

Inlåningsökningen i affärsbankerna, som från 1956 till 1957 mer än fördubblades, har under senaste året stigit ytterligare och uppgick under 12-månadersperioden t. o. m. november 1958 till 1 318 mkr. Till skillnad från föregående 12-månadersperioder var ökningen på kapitalsamlingsräkningen något mindre än den totala inlåningsökningen. Skillnaden var emellertid ringa, och den förskjutning av inlåningen till kapitalsamlingsräkning som pågått sedan senhösten 1954 har sålunda fortsatt under 1958. Som framgår av tabell 4 har inlåningen på checkräkning i affärsbankerna fortsatt att sjunka, och vid utgången av november 1958 hade den nått sin lägsta nivå

Tabell 4. Förändringar i affärsbankernas inlåning under 12-månadersperioderna per november 1951—1958 (mkr).

	Ställning utl. nov. 1950	F ö r ä n d r i n g								Ställning utl. nov. 1958
		1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	
Checkräkning	1 815	+ 310	- 149	+ 74	- 18	- 314	+ 18	- 131	- 113	1 492
Uppsägningsräkning .	209	+ 17	+ 67	+ 72	- 71	+ 104	+ 80	+ 154	+ 44	677
Sparkasseraäkning ...	1 604	+ 80	+ 171	+ 57	+ 20	+ 43	+ 168	+ 53	+ 27	2 224
Kapitalsamlings- räkning	156	+ 127	+ 132	+ 221	+ 230	+ 1 100	+ 666	+ 1 329	+ 1 197	5 159
Depositions- och kapitalräkning	5 194	+ 1 126	- 697	+ 1 227	+ 875	- 1 254	- 425	- 348	+ 163	5 860
<i>Summa inlåning</i>	8 979	+ 1 661	- 475	+ 1 652	+ 1 035	- 321	+ 507	+ 1 056	+ 1 318	15 412

sedan maj 1944, trots att den totala inlåningen under denna tid i det närmaste tredubblats.

Under senare år har fördelningen av affärsbankernas krediter mellan bostadsbyggnadskrediter och annan utlåning tilldragit sig speciellt intresse. Det s. k. utlåningstaket, som infördes i september 1955 och avskaffades i juli 1957, avsåg sålunda endast annan utlåning än bostadsbyggnadskrediter. I följande tabell redovisas dels förändringar i dessa båda former av utlåning, dels disponerade och avlyftade belopp av bostadsbyggnadskrediter sedan slutet av november 1953 (i mkr):

	Bostadsbyggnadskrediter			Förändring i övrig utlåning
	Disponerade	Avlyftade	Förändring i utestående krediter	
Ställning utl. nov. 1953	—	—	873	9 027
Nov. 1953—nov. 1954	1 349	806	+ 543	+ 716
» 1954— » 1955	1 239	1 344	- 105	- 184
» 1955— » 1956	1 604	1 206	+ 398	- 290
» 1956— » 1957	1 601	1 536	+ 65	+ 67
» 1957— » 1958	1 620	1 595	+ 25	+ 750
Ställning utl. nov. 1958	—	—	1 799	9 850

Anm. Korrigering har gjorts för de förändringar i bankstatistiken som inträdde när Inteckningsbanken upphörde i juni 1953.

Den s. k. övriga utlåningen har under senaste 12-månadersperioden expanderat synnerligen kraftigt. Det utestående beloppet bostadsbyggnadskrediter visar däremot en obetydlig ökning, beroende på att avlyftningarna haft i det närmaste lika stor omfattning som ianspråktagandet av nya byggnadskrediter.

Tabell 5. 12-månadersförändringar i vissa kreditinstituts utlåning, värdepappersportfölj och inlåning per ultimo november åren 1950—1958 (mkr).

Ultimo november	Riks-banken	Affärs-bankerna	84 spar-banker	Postspar-banken	Post-giro-kon-toret	Central-kassor för jordbruks-kredit	Summa
<i>1. Utlåning till allmänheten.</i>							
1950	+ 95	+1 059	+387	+ 89	+ 27	+ 56	+1 713
1951	+ 44	+1 097	+226	+190	+198	+ 33	+1 788
1952	+ 66	— 319	+425	+392	+233	+ 47	+ 844
1953	+ 10	— 16	+450	+300	+ 44	+ 80	+ 868
1954	—288	+1 259	+472	+160	— 1	+ 87	+1 689
1955	— 13	— 289	+369	+371	+ 87	+ 61	+ 586
1956	— 4	+ 108	+473	+ 82	+ 10	+ 34	+ 703
1957	— 10	+ 132	+603	+ 77	+ 23	+ 71	+ 896
1958	— 2	+ 775	+637	+104	+ 4	+ 83	+1 601
<i>2. Skattkammарväxlar och svenska obligationer.</i>							
1950	+285	— 79	— 17	+ 8	+ 69	+ 1	+ 267
1951	—372	+ 754	— 41	— 79	— 51	+ 2	+ 213
1952	— 71	— 7	+ 31	— 52	—156	+ 10	— 245
1953	— 78	+1 480	+ 24	— 86	+123	+ 5	+1 468
1954	+365	— 219	+ 29	— 41	+ 13	+ 15	+ 162
1955	+544	— 55	+ 55	— 76	—229	+ 8	+ 247
1956	+425	+ 252	+ 86	+ 94	— 21	+ 31	+ 867
1957	+158	+1 090	+ 72	+157	+232	+ 7	+1 716
1958	+111	+ 494	+ 86	+ 66	+125	— 4	+ 878
<i>3. Summa utlåning och värdepappersportfölj (»total kreditgivning»)</i>							
1950	+380	+ 980	+370	+ 96	+ 96	+ 57	+1 979
1951	—328	+1 851	+185	+111	+147	+ 35	+2 001
1952	— 5	— 326	+456	+340	+ 77	+ 57	+ 599
1953	— 68	+1 464	+474	+214	+167	+ 85	+2 336
1954	+ 77	+1 040	+501	+119	+ 12	+102	+1 851
1955	+531	— 344	+424	+295	—142	+ 69	+ 833
1956	+421	+ 360	+559	+176	— 11	+ 65	+1 570
1957	+148	+1 219	+675	+234	+255	+ 78	+2 609
1958	+109	+1 272	+723	+170	+129	+ 79	+2 482
<i>4. Inlåning.</i>							
1950	+100	+ 680	+286	+ 73	+105	+ 42	+1 286
1951	—105	+1 661	+256	+144	+153	+ 52	+2 161
1952	—124	— 475	+469	+307	+145	+107	+ 429
1953	— 38	+1 652	+456	+204	+102	+ 62	+2 438
1954	—105	+1 035	+441	+154	+103	+ 89	+1 717
1955	— 7	— 321	+448	+160	— 48	+ 77	+ 309
1956	+ 57	+ 507	+577	+210	+116	+ 76	+1 543
1957	+ 38	+1 056	+709	+270	+105	+ 85	+2 263
1958	+ 28	+1 318	+711	+270	+110	+ 51	+2 488

Anm. Korrigering har gjorts för de förändringar i bankstatistiken som inträdde när Inteckningsbanken upphörde i juni 1955.

I tabell 5 har sammanställts uppgifter angående lånerörelsen hos vissa kreditinstitut, här kallade bankerna. Av statistiska skäl har bokförda värden använts, varigenom de redovisade förändringarna i allmänhet understiger de verkliga, kassamässiga förändringarna. Eftersom riksbankens värdepappersinnehav under de senaste åren i hög grad påverkats av de statliga steriliseringstransaktionerna, har förändringarna i värdepappersportföljen salderats mot förändringarna på bundna konton för steriliserade statsmedel och på statliga myndigheters checkräkningar. Som inlåning hos riksbanken har endast redovisats förändringarna på andra konton än sådana som innehas av statliga myndigheter och banker, och som utlåning andra lån än sådana till banker.

Bankernas totala kreditgivning, innefattande såväl utlåning till allmänheten som förvärv av skattkamarväxlar och svenska obligationer, har under senaste 12-månadersperioden ökat med 2 482 mkr eller i det närmaste lika mycket som under året innan, vilket f.ö. visade den hittills största ökningen.

Fördelningen mellan bankernas placeringar i värdepapper och deras utlåning till allmänheten har dock under 1958 kastats om. Ökningen i utlåningen har sålunda i det närmaste fördubblats, medan tillskottet till värdepappersportföljen begränsats till ungefär hälften av ökningen 1957. Affärsbankerna har under senaste 12-månadersperioden minskat sitt innehav av skattkamarväxlar med 298 mkr jämfört med en ökning på 370 mkr under föregående period. Innehavet av statsobligationer har däremot ökat med 506 mkr, eller med cirka 65 mkr mera än under föregående 12-månadersperiod.

Medan ökningen i bankernas totala kreditgivning var drygt 100 mkr lägre under den senaste 12-månadersperioden, var ökningen i inlåningen drygt 200 mkr större och nådde därmed sin hittills högsta nivå. Jämfört med föregående period var det endast affärsbankerna som redovisade en större inlåningsökning. Hos sparbankerna, postsparbanken och på postgiro stagnerade inlåningsökningen, medan den hos centralkassorna föll till sin lägsta nivå sedan 1950. Ökningen i inlåningen hos centralkassorna under det senaste året torde till största delen ha motsvarats av verkställda räntekrediteringar.

Betalningsbalansen

Utrikeshandeln. Enligt beräkningar som utförts i samband med statsverkspropositionen minskade exporten under 1958 med cirka 5 % till 10 500 mkr. Cirka 2 % kan hänföras till en volymmässig nedgång och resterande cirka 3 % till en genomsnittlig prisnedgång.

Importen beräknas ha minskat med cirka 6 % till 11 850 mkr, varav cirka 2 % faller på en volymnedgång och cirka 4 % på en genomsnittlig

prissänkning. Bytesförhållandet med utlandet, d. v. s. förhållandet mellan export- och importpriser, har sålunda förbättrats något under 1958.

Handelsbalansens saldo torde alltså komma att visa ett underskott om cirka 1 350 mkr under 1958, vilket är ungefär 150 mkr lägre än under 1957 men ungefär detsamma som under 1956.

Sjöfartsnettot. Såsom framhölls i föregående berättelse, sjönk fraktsatserna kraftigt under 1957. Mot slutet av året syntes dock denna fraktnedgång ha avmattats. Nedgången så som den avspeglar sig i olika fraktindex fortsatte delvis under de första månaderna av 1958. Från och med mars månad inträdde en viss stabilisering, som dock bröts i oktober, när en delvis säsongmässigt betingad höjning i fraktläget inträdde. Kommerskollegii fraktindex för trampfrakter, som i september låg drygt 9 % under septembernivån 1957, var i oktober cirka 5 % lägre än i oktober 1957. I november låg trampfraktindex t. o. m. cirka 1 % över nivån vid motsvarande tid föregående år. För tankfraktindex uppgick motsvarande förändringar till — 13 % i september, — 7 % i oktober och + 6 % i november. Det gynnsamma intrycket av utvecklingen under de sista månaderna av 1958 dämpas emellertid, om man beaktar att jämförelsen göres med ett läge 1957 då fraktnedgången redan hade nått sitt bottenläge. Jämföres de genomsnittliga indexsiffrorna för januari—november, blir nedgången mellan 1957 och 1958 cirka 20 % för trampfraktindex och cirka 54 % för tankfraktindex.

Den försämrade sjöfartskonjunkturen har även avspeglat sig i fartygsuppläggningsarna. Den 1 december 1958 låg 62 fartyg om sammanlagt cirka 120 400 bruttoton upplagda på grund av fraktbrist mot 31 stycken om sammanlagt cirka 59 000 bruttoton vid samma tidpunkt 1957. Den tonnagemässigt högsta uppläggningsciffran för 1958 och för hela efterkrigstiden redovisades i maj med närmare 182 000 ton, vilket motsvarade cirka 6 % av den svenska handelsflottan.

Genom de låga fraktsatserna, fartygsuppläggningsarna och den relativt stora volymminskningen för många varugrupper av betydelse för sjöfarten har sjöfartsnettot under 1958 sjunkit med cirka 215 mkr till cirka 1 225 mkr. En bidragande orsak till detta har även varit, att kostnaderna ej visat någon väsentlig tendens att falla.

Övriga löpande betalningar, omfattande bl. a. turism, provisioner, försäkringar, räntor och utdelningar m. m., beräknas för 1958 ha medfört ett valutautflöde om cirka 50 mkr eller något mer än under 1957.

Bytesbalansen. Genom de nyss redovisade siffrorna för utrikeshandeln, sjöfartsnettot och nettot av övriga löpande betalningar kan bytesbalansen för 1958 förutses resultera i ett underskott om cirka 175 mkr att jämföra med ett underskott om 95 mkr under 1957.

Kapitaltransaktioner. De statliga kapitaltransaktionerna med utlandet jämte värdepappershandeln enligt bank- och fondinspektionens statistik

beräknas ha lett till ett valutautflöde om cirka 25 mkr under 1958 mot 33 mkr under föregående år. Detta förklaras huvudsakligen av ett beräknat importöverskott i fråga om värdepapper samt smärre ytterligare dragningar från Internationella återuppbyggnadsbankens sida på bankens krontillgodohavanden i riksbanken.

Den preliminära betalningsbalansen för 1958 framgår av följande tabell, som är byggd på nu anförda beräkningar. För jämförelse har de senaste två årens betalningsbalanser medtagits.

Tabell 6. *Betalningsbalansen 1956—1958 (mkr).*

	1956	1957	1958 Prel.
Export f. o. b.	+ 10 108	+ 11 062	+ 10 500
Import c. i. f.	— 11 506	— 12 567	— 11 850
<i>Handelsbalansens saldo</i>	— 1 398	— 1 505	— 1 350
Sjöfartsnetto	+ 1 215	+ 1 440	+ 1 225
Övriga löpande betalningar			
(netto)	+ 25	— 30	— 50
<i>Bytesbalansens saldo</i>	— 158	— 95	— 175
Kapitaltransaktioner (netto) ..	— 113	— 33	— 25
Statistiska fel och ofullständigheter (»förskjutningspost») .	+ 485	+ 201	+ 352
<i>Förändring av valutareserven</i> .	+ 214	+ 73	+ 152

Anm. Vid beräkningen av de i sjöfartsnettot ingående bruttointäkterna kan användas antingen den s. k. kvartalsstatistiken, som omfattar under respektive perioder mottagna betalningar, eller den s. k. årsstatistiken, som omfattar de under året gjorda fraktprestationerna. Den förra metoden ligger till grund för ovanstående beräkningar. Användes den senare metoden, erhålles ett sjöfartsnetto för 1957 om + 1 405 mkr och därmed ett saldo för bytesbalansen om — 130 mkr.

Statistiska fel och ofullständigheter. Differensen mellan bytesbalansens saldo och valutareservens förändring har ökat under 1958. Som framgår av tabellen, kan denna differens till en del hänföras till där redovisade, kända kapitalrörelser. Återstoden, den s. k. förskjutningsposten, får anses bero dels på att brister och ofullständigheter förekommer i det statistiska grundmaterial, som användes vid beräkningen av de olika posterna i betalningsbalansen, dels på att vissa förhållanden, som är av betydelse för utvecklingen av de faktiska betalningarna, över huvud taget icke registreras i tillgänglig statistik.

Vad avser det förstnämnda förhållandet är det ofrånkomligt, att såväl import- och exportsiffrorna som det material, som ligger till grund för beräkningen av sjöfartsnettot, liksom all ekonomisk statistik är behäftade med fel. Dessa fel behöver i och för sig icke vara av större betydelse, än att man helt kan bortse från dem vid en analys av bytesbalansens enskilda

poster, men de kan samtidigt vara stora nog för att absolut sett kunna väsentligt påverka just förskjutningsposten, som ju, även när den är »stor», är mycket liten i förhållande till — bara någon procent av — bytesbalansens totala transaktionsbelopp.

Bland de förhållanden återigen, som påverkar utrikesbetalningarna, men som på grund av att ifrågavarande statistik över huvud taget icke registrerar dem icke kommer fram i den beräknade betalningsbalansen, märkes främst dels den regelrätta s. k. kommersiella kreditgivning, som förekommer i samband med export och import, dels över huvud taget all övrig bristande tidsöverensstämmelse mellan varu- och betalningstransaktioner, som normalt karakteriserar all handel. Bådadera medför att betalningarna för genomförda varutransaktioner kommer att verkställas vid andra tidpunkter än dem, då exporten och importen registreras i handelsstatistiken. Nettoresultatet av denna bristande tidsöverensstämmelse mellan varu- och betalningstransaktioner kan, om man ser till utfallet för en viss given period, påverkas och förändras på olika sätt. Det kan t. ex., även vid helt oförändrade betalningsvanor, redan ske genom förändringar av exportens och importens storlek. Det kan ske genom tidsförskjutningar av handeln inom den observerade perioden, som medför att de däremot svarande betalningarna kommer att, jämfört med tidigare perioder, »onormalt» falla inom eller utom perioden. Det kan vidare ske genom att själva betalningsvanorna undergår förändringar, t. ex. genom att kreditvillkor och kreditåtkomlighet i berörda utbytesländer undergår inbördes förändringar, eller genom att konjunktur- och konkurrensförhållanden ändras och påverkar säljares villighet att bevilja och köparens behov att erhålla kredit o. s. v. En väsentlig anledning till förändringar i relationen mellan varu- och betalningstransaktioner torde slutligen vara sådana förändringar i utrikeshandelns sammansättning, som ger ökad eller minskad vikt åt sådana kategorier av varor, i förbindelse med vilka förskottsbetalningar eller kreditgivning i utrikeshandeln är vanligare förekommande och mera omfattande än eljest.

Inom riksbanken har tid efter annan försök gjorts att på områden, där vissa hållpunkter härför funnits, komma fram till åtminstone uppskattningar av en del av här berörda förhållanden bakom förskjutningsposten. Det har framför allt gällt sådana i utrikeshandeln ingående stora objekt som fartyg och försvarsmateriel m. m. Framför allt med hänsyn till risken för att man på enstaka åtkomliga punkter får fram delresultat, som i realiteten helt kan vara upphävida av motsatta förhållanden inom den långt större del av utrikeshandeln, ifråga om vilken ingen motsvarande möjlighet ens till uppskattningar förelegat, måste sådana försök emellertid alltid ge ofullständiga resultat och bli så osäkra, att de icke i någon väsentlig grad kan bidra till en förklaring av förskjutningspostens variationer. En full och säker sådan förklaring skulle i själva verket förutsätta en statistik, som icke blott registrerade de i utrikesutbytet ingående varorna vid dessas

passage över våra gränser utan även för varje utrikeshandelskontrakt och -leverans insamlade data, som tidsmässigt angav de däremot svarande faktiskt erlagda betalningarna.

Riksbankens utrikesrörelse

Den totala valutareserven ökade under 12-månadersperioden november 1957—november 1958 med 175 mkr till 2 930 mkr. Under samma period ett år tidigare var ökningen 119 mkr. Riksbankens guld- och valutareserv ökade med 79 mkr (f. å. — 52 mkr) till 2 435 mkr och affärsbankernas avista nettoställning gentemot utlandet med 96 mkr (f. å. + 171 mkr) till en nettofordran om 495 mkr.

För december månad 1958 föreligger definitiva siffror endast för riksbankens guld- och valutareserv, vilken ökade med 10 mkr till 2 445 mkr vid årsskiftet 1958/59. Detta innebär att riksbankens reserv under hela 1958 ökade med 85 mkr att jämföras med en minskning under 1957 om 87 mkr. Affärsbankernas avista nettobehållning gentemot utlandet ökade under december med preliminärt 50 mkr till en nettofordran om 545 mkr per ultimo 1958. Ökningen i affärsbankernas valutareserv under hela 1958 skulle sålunda uppgå till 67 mkr. Under 1957 utgjorde ökningen 160 mkr.

På grundval av det sagda kan ökningen i den totala valutareserven preliminärt beräknas till 152 mkr under 1958 att jämföras med en ökning under 1957 om 73 mkr. Beträffande valutareservens sammansättning föreligger uppgifter avseende varje kvartalsskifte. Senast tillgängliga kvartalsuppgifter hänför sig till september 1958. Förändringarna sedan september 1956 samt ställningen vid slutet av september 1958 framgår av följande tablå (i mkr).

	Förändring						Ställning ultimo september 1958		
	september 1956 — september 1957			september 1957— september 1958					
	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a
Guld	- 145	—	- 145	- 161	—	- 161	1 053	—	1 053
Dollar	+ 317	+ 28	+ 345	+ 170	+ 24	+ 193	1 375	234	1 609
EPU-valutor	- 183	+ 72	- 111	- 6	+ 97	+ 91	19	221	240
Övriga valutor	+ 91	- 25	+ 66	+ 50	- 9	+ 42	0	- 30	30
Summa guld och valutor ..	+ 79	+ 75	+ 155	+ 53	+ 112	+ 165	2 447	425	2 872

Anm. Under rubriken EPU-valutor inkluderar dels kontoställningen i förhållande till EPU, dels kontoställningen i förhållande till vart och ett av de till EPU-överenskommelsen anslutna länderna och dessas valutaområden.

Tabell 7. Valutareservens förändringar 1955—1958 (mkr).

Månad	1955			1956			1957			1958		
	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a	RB	AB	S:a
Januari	— 65	+ 102	+ 37	— 65	+ 107	+ 42	— 44	+ 3	— 41	— 34	— 4	— 38
Februari	— 67	+ 69	+ 2	— 1	— 76	— 77	— 55	— 20	— 75	— 82	+ 9	— 73
Mars	— 50	— 73	— 122	— 19	— 33	— 52	+ 114	— 133	— 19	+ 10	— 79	— 70
April	— 99	— 101	— 200	— 30	— 144	— 174	— 61	— 31	— 92	— 23	— 95	— 118
Maj	+ 15	+ 9	+ 24	— 90	— 37	— 128	+ 7	+ 43	+ 50	+ 61	— 75	— 14
Juni	+ 72	— 4	+ 68	+ 24	+ 85	+ 109	+ 58	— 44	+ 14	+ 21	+ 24	+ 45
Juli	+ 85	+ 44	+ 130	+ 18	+ 156	+ 174	+ 36	+ 37	+ 73	+ 59	+ 66	+ 125
Augusti	+ 45	— 8	+ 36	— 18	+ 75	+ 56	— 56	+ 19	— 37	+ 45	+ 72	+ 117
September	+ 41	+ 3	+ 43	+ 65	— 16	+ 50	— 53	+ 122	+ 69	+ 30	+ 30	+ 60
Oktober	+ 39	— 4	+ 35	+ 14	+ 60	+ 74	+ 31	+ 8	+ 38	— 50	+ 85	+ 35
November	— 57	+ 56	— 1	+ 79	— 69	+ 10	— 68	+ 78	+ 10	+ 37	— 15	+ 23
December	— 4	— 10	— 14	+ 39	+ 89	+ 128	+ 4	+ 79	+ 83	+ 10	+ 50	+ 61
Kvartal												
1	— 181	+ 98	— 84	— 84	— 2	— 86	+ 16	— 150	— 134	— 106	— 75	— 181
2	— 12	— 96	— 108	— 96	— 96	— 193	+ 4	— 32	— 29	+ 59	— 146	— 87
3	+ 171	+ 39	+ 209	+ 65	+ 215	+ 280	— 73	+ 178	+ 105	+ 134	+ 168	+ 302
4	— 22	+ 42	+ 20	+ 133	+ 79	+ 212	— 33	+ 164	+ 131	— 2	+ 119	+ 118
Summa	— 44	+ 82	+ 38	+ 18	+ 196	+ 214	— 87	+ 160	+ 73	+ 85	+ 67	+ 152
Behållning december	2 430	121	2 551	2 448	317	2 765	2 360	478	2 838	2 445	545	2 990

Ett erforderligt antal av medlemsländerna i Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OEEC), däribland Sverige, beslöt den 27 december 1958 att låta den Europeiska betalningsunionen (EPU) upphöra och i stället låta det Europeiska monetära avtalet (EMA) träda i kraft fr. o. m. den 29 december 1958. I samband härmed vidtog flertalet västeuropeiska länder åtgärder, som i stort sett innebar, att åtminstone sådana utländska tillgodohavanden i deras valutor, som uppstått vid s. k. löpande betalningar, gjordes utbytbara mot US-dollar. De förändringar som de svenska valuta-myndigheterna vidtog i valutabestämmelserna framgår av valutastyrelsens bilagda årsredogörelse till fullmäktige.

Det Europeiska monetära avtalet, som träffades 1955 i syfte att fungera i en situation, där EPU-länderna övergått till ökad utbytbarhet av sina valutor, innefattar regler, som gör det möjligt för de deltagande länderna att erhålla tillfällig kredit och periodiskt reglera sina inbördes fordringar till på förhand fastställda villkor. Avtalet innehåller även en överenskommelse om upprättande av en europeisk fond, från vilken länderna efter prövning skall kunna erhålla kortfristiga krediter. Avtalets huvudsakliga innehåll är refererat i Kungl. Maj:ts proposition nr 213 år 1955, och avtalstexten finnes återgiven i propositionens bilaga C.

Enligt artikel 9 i det Europeiska monetära avtalet skall fördragsslutande part för att begränsa sin valutas fluktuationer fastställa köp- och säljkurser för guld, US-dollar eller annan valuta samt till var och en av de övriga fördragsslutande parterna och organisationen anmäla de sålunda fastställda kurserna. Övriga i avtalet deltagande länder, som fastställt sådana kurser, har därvid fixerat kurserna för US-dollar. Även fullmäktige i riksbanken har fastställt kurser för US-dollar, nämligen 5,1715 som köpkurs och 5,1750 som säljkurs. Yttergränserna för de inbördes kursfluktuationerna mellan de deltagande ländernas valutor anges genom s. k. marginalkurser, vilka framkommer som ett resultat av dollarkurserna. De av fullmäktige fastställda kurserna för US-dollar innebär, att riksbankens officiella notering på denna valuta är oförändrad och att av riksbanken gentemot valutabankerna noterade marginalkurser för europeiska valutor ävenledes är i huvudsak oförändrade. Större förändringar inträffade endast i kursställningen för franska francs och schweiziska francs.

Vid årsskiftet 1958/59 uppgick riksbankens marginalkurser för de europeiska huvudvalutorerna till följande:

	Köpkurs	Säljkurs
1 pund sterling	14,3775	14,5925
100 DM	122,2576	124,101
100 danska kronor	74,3298	75,4649
100 norska kronor	71,8263	72,9902
100 franska francs	1,0397	1,056123
100 belgiska francs	10,266	10,4283
100 schweiziska francs	116,2134	120,489
100 floriner	135,026	137,268
100 lire	0,82152	0,834005
100 escudos	17,82	18,171
100 österrikiska schilling	19,7385	20,0582

Fram till den 27 december var riksbankens valutakurser oförändrade med undantag för isländska kronor, vilka riksbanken upphörde att notera fr. o. m. den 14 juli 1958. Av de i föregående tabell upptagna kurserna har kurserna för franska francs påverkats av Frankrikes beslut den 27 december att devalvera sin valuta från 420 francs till 493,706 francs per US-dollar och kurserna för schweiziska francs bestämts av de vida kursmarginaler gent emot dollar, som Schweiz noterar i och med att tidigare EPU-francs och s. k. fria schweizerfrancs nu sammanslagits.

Den s. k. EPU-överenskommelsen hade under året förlängts t. o. m. den 30 juni 1959 på i stort sett oförändrade villkor. Såsom tidigare berörts, har emellertid överenskommelsen upphört att gälla från den 27 december 1958. Avräkningarna under 1958 gentemot EPU, avseende transaktionsperioden december 1957—november 1958, resulterade för Sveriges del i ett sammanlagt nettoöverskott om cirka 20 mkr. Sedan hänsyn tagits till emottagna bilaterala amorteringar, vilka uppgick till cirka 50 mkr under 1958, var Sveriges kredit till EPU efter novemberavräkningen, vilken bokfördes medio december 1958, cirka 13 mkr. Efter novemberavräkningen 1957 uppgick denna kredit till cirka 59 mkr.

Som omtalades i riksbankens berättelse till bankoutskottet för år 1957, har Sverige medgivit att Internationella återuppbyggnadsbanken fick utnyttja den del av Sveriges andel i banken som avsatts på särskilt konto i riksbanken. Av det ursprungligen avsatta beloppet om 93 mkr kvarstod vid årsskiftet 1957/58 31 mkr. Under 1958 har banken ytterligare utnyttjat denna möjlighet, varigenom dess fordran på riksbanken per den 31 december 1958 nedgått till 27 mkr.

Riksbankens bokslut

Å sidorna 22—28 har intagits riksbankens bokslut för år 1958.

Vid uppgörande av riksbankens bokslut för 1958 har guldbehållningen i likhet med föregående år redovisats på tillgångssidan till ett pris av 2 480 kronor per kilogram. Såsom en särskild tilläggspost »Övervärde å guld» upptages skillnaden mellan guldbehållningens dagsvärde och värdet enligt nämnda pris. De utländska valutorna upptages i princip till en medelkurs mellan de vid årets slut gällande köp- och säljkurserna. Skillnaden mellan det bokförda värdet och värdet efter inköps- respektive försäljningspriser vid handeln med valutor regleras över kursdifferenskontot.

Liksom föregående år har upplupna, ännu ej betalda räntor å svenska obligationer per den 31 december 1958 krediterats vinst- och förlustkontot. Av diskontot å svenska skattkammarväxlar har den del, som belöper sig på bokföringsåret, bokförts å vinst- och förlusträkningen.

Riksbankens nettovinst under 1958 har uppgått till ett belopp av 144 667 146 kronor 32 öre.

	1 9 5 7		1 9 5 8	
	Kronor		Kronor	
Tillgångar				
Guldbehållning	483 182 669	82	448 671 643	64
Övervärde å guld	650 989 281	06	604 492 770	48
	(1 134 171 950)	88)		
Utländska statspapper	882 180 111	60	962 217 060	—
Utrikes växlar	93 058 311	62	95 800 231	70
Fordringar hos utländsk bank eller bankir, nettobelopp	250 952 740	85	334 217 601	87
Utländska sedlar	669 866	72	807 810	53
	(1 226 861 030)	79)		
Skattkammarväxlar	3 230 000	000	2 940 000	000
Statens och hypoteksinrättningars obligationer	1 820 102 297	—	1 605 234 445	—
	(5 050 102 297	—)		
Diskonterade växlar	5 176 280	38	3 285 443	02
Hypotekslån	83 652 463	94	90 628 142	—
Avbetalningslån	53 530 939	78	54 409 779	04
	(142 359 684	10)		
Hos riksgäldskontoret innestående pensions- fondsmedel	6 767 843	18		6 767 843 18
Skiljemynt	24 716 601	15		27 231 375 15
Inhemska bankers checker, postremissväxlar m. m.	16 899 247	20		9 792 539 34
Övriga tillgångar	103 157 193	68		86 646 678 75
Sveriges kvot i Internationella valutafonden	517 321 000	—		517 321 000 —
Sveriges andel i Internationella återuppbygg- nadsbankens grundfond, inbetalt belopp ..	103 464 200	—		103 464 200 —
Summa	8 325 821 047	98		7 890 988 563

balansräkning

	1957		1958	
	Kronor		Kronor	
Skulder				
Utelöpande sedlar	5 839 816	386 —		6 058 635 626 —
Utelöpande postremissväxlar	2 757 998	69		3 875 573 22
Checkräkning (statliga myndigheter)	273 494 601	91	158 075 762	52
» (bankaktiebolag)	136 324 407	52	163 587 755	74
» (andra insättare)	4 972 527	01	1 445 042	94
	(414 791 536)	44)		
Depositions- och kapitalräkning	475 906	56	475 906	56
Statens budgetutjämningsfonds medel	539 976 984	95	89 976 984	95
Särskilda pensioneringsfonden	275 000 000	—	—	—
Investeringskontomedel	56 711 722	18	15 015 572	—
Skogskontomedel	15 912 590	89	13 024 806	89
Medel å konton för investering i skogsbruk och rörelse	156 331 869	19	242 054 407	26
	(1 044 409 073)	77)		360 547 677 66
Kursdifferenskonto	373 401 181	82		405 401 285 01
Övriga skulder	43 590 005	94		37 895 892 56
Grundfond	50 000 000	—	50 000 000	—
Avbetalningslånefond	65 000 000	—	65 000 000	—
Reservfond	20 000 000	—	20 000 000	—
Pensionsfonder	6 767 843	18	6 767 843	18
Balanserade vinstmedel från föregående år	744 354	87	10 954	08
vinst för året	45 266 599	21	144 667 146	32
	(187 778 797)	26)		286 445 943 58
Internationella valutafonden	387 921 271	92		387 885 890 77
Internationella återuppbyggnadsbanken	31 354 796	14		27 192 113 70
Summa	8 325 821 047	98		7 890 988 563 70

	1957		1958	
	Kronor		Kronor	
Utgifter och förluster				
Räntor å inlåningsräkningar	2 229 290	93		1 060 445 30
<u>Arvoden till fullmäktige och suppleanter för fullmäktige, m. fl.</u>				
Fullmäktige och suppleanter för dem	79 315	86	97 526	37
Styrelseledamöter vid avdelningskontoren och suppleanter för dem	139 923	81	141 187	83
Ledamöter i valutastyrelsen och suppleanter för dem	7 680	—	15 420	—
	226 919	67	254 134	20
<u>Avlöningar till ordinarie tjänstemän</u>				
Lön, vikariatsersättning, felräkningspenningar ¹ , kallortstillägg och kompenstationstillägg ² ..	5 363 780	11	5 427 139	90
<u>Avlöningar till icke ordinarie personal</u>				
Lön, vikariatsersättning, kallortstillägg och kompenstationstillägg ²	2 026 144	64	2 319 803	58
Arvode till ombudsmannen i Malmö	3 600	—	4 320	—
Ersättning till tillfälliga befattningshavare ..	1 505 181	82	1 676 390	57
Övertidsersättning, m. m.	48 656	44	50 248	78
	3 583 582	90	4 050 762	93
<u>Arvoden och särskilda ersättningar, m. m.</u>				
Arvoden enligt 35 och 36 §§ avlöningsreglementet	11 200	—	14 400	—
Personliga lönetillägg m. m.	1 056	87	1 089	—
Gottgörelse jämlikt 18 §, 1 mom. avlöningsreglementet	14 562	85	18 026	53
Gratifikation eller belöning enligt 37 § avlöningsreglementet	3 480	—	11 600	—
	30 299	72	45 115	53
<u>Rörligt tillägg</u>	904 942	15	1 222 008	46
	(10 109 524 55)			10 999 161 02
<u>Pensioner, m. m.</u>				
Tjänstepensioner	1 084 259	72	1 090 202	03
Familjepensioner	367 735	53	371 867	91
Diverse pensioner och understöd	13 534	90	14 101	—
Rörligt tillägg	1 103 490	25	1 188 533	29
	(2 569 020 40)			2 664 704 23
	14 907 835	88	Transport	14 724 310 55

¹ Felräkningspenningar utgöra för 1957 Kr. 676: 03.

, 1958 , 680: 12.

² Kompenstationstillägg har utgått endast för tiden 1/1—30/6 1957.

förlusträkning

	1 9 5 7		1 9 5 8		
	Kronor		Kronor		Kronor
Inkomster och vinster					
Diskonto å växlar	439 622	42	241 884	82	
Räntor å hypotekslån m.m.	785 712	—	2 289 086	45	
Räntor å avbetalningslån	2 711 567	93	3 020 338	75	
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna lånefordringar	2 911	35	2 567	65	5 553 877 67
	(3 939 813)	70)			
Av utrikesrörelsen uppkommen vinst	38 247 964	21			31 898 306 02
Inkomst av svenska statspapper och obligationer, efter nedskrivningar	23 992 548	39	128 459 666	97	
Provisioner m.m.	57 195	62	62 404	09	
Courtage å obligationer	11 484	13	10 613	94	
Ränta å hos riksgäldskontoret inestående pensionsfondsmedel	263 945	88	270 713	73	
Avgifter för i förvar mottagna depositioner ..	334 603	50	347 312	95	
Ersättning för förvaltning av statens bosättningslånefond	313 098	—	308 112	—	
Ersättning för förvaltning av statens egna-hemslånefond m. fl. fonder	208 033	—	197 911	—	
Köpeskilling för försålda fastigheter	525 210	—	—	—	
Inkomster av fastigheter	365 764	73	387 658	96	
Kassaöverskott	3 419	48	4 638	44	
Diverse	53 701	78	41 267	02	130 090 299 10
	(26 129 004)	51)			
Summa	68 316 782	42			167 542 482 79

	1957	1958	
	Kronor	Kronor	Kronor
Utgifter och förluster			
<u>Förvaltningsutgifter, m. m.</u>	(14 907 835 88)	Transport	14 724 310 55
Ändrings- och reparationsarbeten å fastigheter	570 111 76	344 425 49	
Fastighetsutskylder, renhållning av gator och gårdar	128 566 41	110 979 51	
Kontorshyror	96 134 66	104 549 65	
Rengöring inom fastigheterna	222 998 54	244 883 95	
Värme och belysning	265 337 53	287 878 82	
Omläggning av riksbankens värmesystem	—	189 422 75	
Inventarier och deras underhåll	276 409 02	561 438 57	
Materialier, tidningar, böcker, m. m.	460 835 20	362 390 83	
Post-, assurances-, telegram- och telefonavgifter	819 017 20	930 676 10	
Rese-, traktaments- och flyttningkostnader ..	136 045 27	151 644 02	
Sjukvård och begravningshjälp, m. m.	111 943 04	128 150 55	
Vissa beredskapsutgifter	268 335 85	319 156 70	
Övriga förvaltningsutgifter	319 793 18	484 006 66	
Ombyggnadskostnader för Rosenbadsfilialen..	948 298 10	490 874 15	4 710 477 75
	(4 623 825 76)		
Courtage å obligationer	22 044 16	27 651 06	
Kassaförluster	7 428 14	7 156 11	
Diverse	89 049 27	5 741 —	40 548 17
	(118 521 57)		
Kostnader för sedeltryckeriet ¹	1 600 000 —	1 700 000 —	
Kostnader för pappersbruket ¹	1 800 000 —	1 700 000 —	3 400 000 —
	(3 400 000 —)		
Summa utgifter och förluster	23 050 183 21		22 875 336 47
Saldo vinst	45 266 599 21		144 667 146 32
Summa	68 316 782 42		167 542 482 79

¹ Jämför § 26 i berättelsen.

förlusträkning

	1957		1958	
	Kronor		Kronor	
Inkomster och vinster	68 316 782	42	167 542 482	79
Summa	68 316 782	42	167 542 482	79

**Vissa inom linjen förda tillgångar vid 1957 och
1958 års slut**

	1957		1958	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	155 347	81	152 537	81
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid resp. års slut enligt nedanstående specifikation	20 451 400	—	20 451 400	—
Aktier i Internationella Banken i Basel ¹	1 800 000	—	1 800 000	—
Vissa utländska obligationer och fordringar	46 647 040	—	46 058 800	—
Summa	69 053 787	81	68 462 737	81
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	5 910 000	—	5 910 000	—
sedeltryckeriet	1 500 000	—	1 500 000	—
Göteborg	1 585 000	—	1 585 000	—
Falun	365 000	—	365 000	—
Gävle	375 000	—	375 000	—
Halmstad	410 000	—	410 000	—
Härnösand	290 000	—	290 000	—
Jönköping	226 000	—	226 000	—
Karlstad	200 000	—	200 000	—
Kristianstad	300 000	—	300 000	—
Linköping	500 000	—	500 000	—
Luleå	387 000	—	387 000	—
Mariestad	273 000	—	273 000	—
Nyköping	520 000	—	520 000	—
Uppsala	666 200	—	666 200	—
Visby	240 000	—	240 000	—
Växjö	830 000	—	830 000	—
Örebro	325 000	—	325 000	—
Östersund	240 000	—	240 000	—
Tumba:				
fabriksanläggningar jämte fasta maskiner och bostäder	4 313 000	—	4 313 000	—
hemmanet inkl. Lill-Tumba	671 200	—	671 200	—
sedelförbränningshuset	200 000	—	200 000	—
Diverse valv	125 000	—	125 000	—
Summa	20 451 400	—	20 451 400	—

¹ Hela aktieinnehavet utgör Schw. Frcs 10 000 000:— (4 000 st. aktier à Schw. Frcs 2 500:—). Av likviden härför har 25 % erlagts.

Avbetalningslånefonden

Fördelningen den 31 december 1958 på riksbankens olika kontor av utestående lån från avbetalningslånefonden framgår av följande tabell:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	1 078	3 476 509
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 250	5 599 316
Malmö	1 130	6 703 555
Falun	313	952 276
Gävle	574	1 545 211
Halmstad	262	891 750
Härnösand	725	1 941 826
Jönköping	478	1 346 666
Kalmar	210	597 465
Karlskrona	257	604 346
Karlstad	283	934 096
Kristianstad	351	1 208 210
Linköping	718	2 314 956
Luleå	1 063	2 868 508
Mariestad	190	600 258
Nyköping	307	1 021 273
Umeå	698	1 983 774
Uppsala	2 624	12 628 545
Visby	258	926 586
Vänersborg	201	628 075
Västerås	445	1 355 738
Växjö	311	1 020 890
Örebro	402	1 295 204
Östersund	601	1 964 746
Summa	14 729	54 409 779

Statens bosättningslånefond

I nedanstående översikt redovisas fördelningen den 31 december 1958 på riksbankens olika kontor av utestående ej avskrivna lån från bosättningslånefonden.

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	9 796	8 616 323
Avdelningskontoret i: Göteborg	3 053	2 903 954
Malmö	4 968	5 018 591
Falun	1 270	1 371 016
Gävle	2 216	2 245 267
Halmstad	796	826 996
Härnösand	2 495	2 490 333
Jönköping	1 589	1 516 464
Kalmar	1 180	1 214 140
Karlskrona	971	1 050 123
Karlstad	1 446	1 383 537
Kristianstad	1 372	1 467 415
Linköping	2 252	2 508 821
Luleå	2 182	2 280 538
Mariestad	1 481	1 519 247
Nyköping	1 165	1 175 509
Umeå	2 034	2 116 089
Uppsala	1 596	1 851 499
Visby	227	231 715
Vänersborg	1 697	1 854 010
Västerås	1 764	1 770 609
Växjö	780	779 892
Örebro	1 568	1 659 218
Östersund	766	791 420
Summa	48 664	48 642 726

Egnahems- m. fl. lånefonder

Den 31 december 1958 utestående lån, som övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördela sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	3 856	43 308 537 —
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 360	3 649 019 —
Malmö	448	2 693 419 —
Falun	1 285	4 212 243 —
Gävle	2 436	6 014 717 —
Halmstad	2 016	8 232 133 —
Härnösand	4 537	9 477 686 —
Jönköping	862	3 837 084 —
Kalmar	1 223	4 636 665 —
Karlskrona	1 316	5 384 806 —
Karlstad	2 797	8 409 894 —
Kristianstad	2 783	11 140 701 —
Linköping	1 692	6 928 065 —
Luleå	4 805	10 776 036 —
Mariestad	1 342	5 242 344 —
Nyköping	1 408	7 535 148 —
Umeå	3 688	10 676 782 —
Uppsala	1 776	6 268 370 —
Visby	1 619	4 572 785 —
Vänersborg	3 352	11 616 252 —
Västerås	789	2 900 561 —
Växjö	1 658	5 519 424 —
Örebro	735	1 666 940 —
Östersund	3 394	8 513 952 —
Summa	51 177	193 213 563 —

Den 31 december 1958 utestående lån, vilka övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördela sig till antal och belopp på följande olika låntyper:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
<i>Utlåning, som handhaves av såväl huvudkontoret som avdelningskontoren:</i>		
Jordbruksegnahemslån, skogslån, äldre tilläggs-lån och förstärkningslån	17 973	91 532 710 —
Bostadsegnahemslån	9 633	39 800 046 —
Uppskovslån	136	37 323 —
Nybyggnadslån	12 443	15 214 370 —
Förbättringslån	4 792	8 392 426 —
1942 års tilläggs-lån	—	— —
Lån till estlandssvenskar	35	182 866 —
Premielån	3 414	2 035 064 —
Gödselvärdslån	29	6 891 —
Täckdikningslån	799	374 198 —
Transport	49 254	157 575 894 —
<i>Utlåning, som helt handhaves av huvudkontoret:</i>		
Arrendelån	31	59 529 —
Lån till låneförmedlare:		
Arbetsmåbrukslån	1 475	23 438 759 —
Jordbruksegnahemslån	61	827 058 —
Bostadsegnahemslån	346	11 306 938 —
Uppskovslån	10	5 385 —
1942 års tilläggs-lån	—	— —
Summa	51 177	193 213 563 —

Riksbankens delfond av fonden för låneunderstöd; stödlån till jordbrukare

Den 31 december 1958 utestående stödlån fördela sig till antal och belopp i tusental kronor på de olika kontoren sålunda:

	SFS 369/1951		SFS 766/51		SFS 764/52		SFS 723/54		SFS 593/55		SFS 650/57		Summa	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
Huvudkontoret ..	—	—	11	18,7	440	1 509,6	14	46,5	563	2 860,4	596	3 660,7	1 624	8 095,9
Göteborg	1	2,0	2	9,3	32	27,6	57	165,0	257	605,4	180	504,8	529	1 314,1
Malmö	—	—	21	50,8	39	73,3	420	2 168,5	141	486,4	27	87,9	648	2 866,9
Falun	—	—	—	—	89	109,2	4	19,5	36	95,9	184	834,3	313	1 058,9
Gävle	—	—	—	—	668	382,8	139	149,3	234	447,4	107	279,6	1 148	1 259,2
Halmstad	3	0,9	4	3,0	112	135,4	567	1 763,3	741	2 673,4	396	1 121,9	1 823	5 697,9
Härnösand	—	—	—	—	498	343,9	356	408,9	282	393,2	97	146,3	1 233	1 292,2
Jönköping	—	—	—	—	928	1 170,3	123	293,9	343	948,4	132	489,5	1 526	2 902,1
Kalmar	—	—	32	38,6	1 577	2 229,0	1	10,4	858	2 598,5	127	381,1	2 595	5 257,5
Karlskrona	—	—	13	7,4	278	235,9	49	79,2	348	727,9	106	253,1	794	1 303,4
Karlstad	3	2,0	15	18,4	291	646,3	60	150,3	378	1 459,7	313	1 504,2	1 060	3 781,0
Kristianstad	—	—	23	54,4	265	341,4	856	3 142,1	446	1 350,4	133	469,5	1 723	5 357,7
Linköping	—	—	42	39,7	1 000	2 336,2	7	16,7	1 630	7 334,9	442	1 534,7	3 121	11 262,2
Luleå	—	—	—	—	1 540	1 085,1	6 062	6 896,3	1 420	1 793,4	226	217,4	9 248	9 992,1
Mariestad	1	0,3	20	19,4	768	1 240,4	77	133,2	1 598	5 589,3	1 117	3 770,6	3 581	10 753,2
Nyköping	—	—	8	3,7	367	950,2	22	79,4	1 336	7 741,8	424	2 165,1	2 157	10 940,1
Umeå	—	—	—	—	2 475	1 965,8	5 311	7 437,2	2 488	3 890,8	1 036	1 873,4	11 310	15 167,2
Uppsala	—	—	5	4,3	245	709,4	20	42,7	441	2 541,4	916	6 391,2	1 627	9 689,1
Visby	—	—	6	15,7	516	633,1	—	—	174	378,7	44	132,2	740	1 159,7
Vänerns borg	4	4,4	5	14,8	387	502,3	223	387,7	976	2 894,6	580	1 548,8	2 175	5 352,7
Västerås	1	2,5	9	39,3	424	1 002,6	18	39,7	483	2 570,3	719	3 968,7	1 654	7 623,0
Växjö	1	0,6	—	—	562	555,4	163	268,4	198	285,5	85	173,1	1 009	1 283,0
Örebro	—	—	14	21,5	662	1 708,6	48	117,1	295	1 370,0	232	1 329,4	1 251	4 546,6
Östersund	—	—	—	—	701	578,7	81	94,0	71	80,5	52	84,7	905	837,9
Summa	14	12,7	230	359,0	14 863	20 472,5	14 678	23 909,3	15 737	51 118,2	8 271	32 922,2	53 794	128 793,4

Fonden för supplementär jordbrukskredit

Den 31 december 1958 utestående lån fördela sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp Kronor
Huvudkontoret	41	169 985 —
Avdelningskontoret i: Göteborg	11	48 500 —
Malmö	46	163 650 —
Falun	10	47 810 —
Gävle	13	48 700 —
Halmstad	32	117 710 —
Härnösand	15	52 340 —
Jönköping	34	175 375 —
Kalmar	55	290 210 —
Karlskrona	34	156 990 —
Karlstad	24	106 850 —
Kristianstad	99	399 505 —
Linköping	95	521 190 —
Luleå	5	27 578 —
Mariestad	94	453 840 —
Nyköping	43	181 720 —
Umeå	29	91 850 —
Uppsala	81	457 425 —
Visby	29	103 620 —
Vänersborg	29	148 650 —
Västerås	13	67 200 —
Växjö	29	111 870 —
Örebro	25	125 950 —
Östersund	26	83 367 —
Summa	912	4 151 885 —

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder

§ 1.

Vid det val, som de av riksdagens kamrar utsedda valmännen förrättade den 24 april 1958, utsågs herrar Axel Rubbestad och Gustaf Kollberg till fullmäktige för valperioden 1958—1961 (båda omvalda).

Till suppleanter för dem valdes samtidigt för herr Rubbestad herr Elofsson i Vä (omvald) samt
» » Kollberg » Aastrup (omvald).

Vidare utsåg valmännen till suppleant för herr Persson i Vinberg under återstående delen av valperioden 1957—1960 ledamoten av riksdagens andra kammare herr Jonas Sigfrid Jonsson efter herr Fridolf Thapper, vilken erhållit entledigande från nämnda uppdrag.

Fullmäktige utsåg därefter samma dag för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1959 förrättats

till *vice ordförande* och *deputerad*: herr Persson i Vinberg (omvald);

till *riksbankschef*: herr Åsbrink (omvald);

till suppleant för riksbankschefen att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall träda i hans ställe (*vice riksbankschef*): herr Lennart Hammarskiöld (omvald).

Sedan herr Hammarskiöld blivit utsedd till ledamot av Internationella återuppbyggnadsbankens direktion beslöt fullmäktige den 16 oktober 1958 på därom av herr Hammarskiöld gjord framställning att bevilja honom avsked ur riksbankens tjänst från och med den 1 november 1958. Samtidigt beslöt fullmäktige att i stället från och med sistnämnda dag till dess nytt val av fullmäktige år 1959 förrättats utse bankdirektören Sven Joge att vara suppleant för riksbankschefen (*vice riksbankschef*).

Fullmäktige uppdrog åt bankdirektören Åke Lundgren att övertaga de arbetsuppgifter som åvilat herr Joge såsom chef för utländska förhandlingsavdelningen och valutaavdelningen. Bankkommisariern Arne Callans förordnades att vara bankdirektör med de uppgifter som tillkommit herr Lundgren som chef för kreditmarknadsavdelningen.

§ 2.

Till ledamöter av riksbankens industristyrelse för tiden till dess nytt val av fullmäktige förrättats år 1959 utsåg fullmäktige den 24 april 1958 herr Persson i Vinberg, ordförande, bankdirektören Hjalmar Ekengren samt f. d. överdirektören Ryno Lundquist, den sistnämnde i egenskap av industrisakkunnig ledamot (samtliga omvalda).

Till suppleanter utsågs samtidigt herr Kollberg (för ordföranden), bankokommissarien Helge Borggren (för Ekengren) och civilingenjören Gösta Carlsson (för Lundquist); samtliga omvalda.

§ 3.

Till ledamöter i v a l u t a s t y r e l s e n utsåg fullmäktige den 24 april 1958 för tiden till dess nytt fullmäktigeval under år 1959 ägt rum dåvarande vice riksbankschefen Lennart Hammarskiöld, ordförande, herr Persson i Vinberg, vice ordförande, och herr Sven Joge samt till personliga suppleanter för dem respektive bankdirektören Hjalmar Ekengren, direktören Nils Aastrup och bankdirektören Gunnar Åkermalm (samtliga omvalda).

Sedan herr Hammarskiöld avgått från sin tjänst i riksbanken (se § 1 ovan) har herr Joge i sin egenskap av vice riksbankschef efterträtt honom såsom ordförande i valutastyrelsen från och med den 1 november 1958.

Vidare har fullmäktige för tiden till dess nytt val av fullmäktige ägt rum under år 1959 utsett bankdirektören Åke Lundgren till ledamot av valutastyrelsen varjämte fullmäktige bestämt att herrar Ekengren och Åkermalm i stället skall vara suppleanter, den förre för herr Joge och den senare för herr Lundgren.

De av Kungl. Maj:t utsedda ledamöterna av valutastyrelsen och deras suppleanter är förordnade till och med den 30 juni 1960 (jfr berättelsen till 1958 års bankoutskott, § 3).

§ 4.

Till ledamöter av d e l e g e r a d e för riksdagens verk för år 1959 utsåg fullmäktige den 4 december 1958 herrar Persson i Vinberg och Rubbestad med herr Kollberg som suppleant (samtliga omvalda).

§ 5.

Beträffande sammansättningen av styrelserna vid avdelningskontoren torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll den 11 december 1958.

§ 6.

Den o r g a n i s a t i o n s k o m m i t t é, som fullmäktige tillsatt den 12 september 1957 med herr Hammarskiöld som ordförande (se berättelsen till 1958 års bankoutskott, § 7) har under det gångna året fortsatt sitt arbete. I december 1958 har kommittén framlagt ett principbetänkande beträffande riksbankens avdelningskontor. Herr Hammarskiöld har kvarstått som ordförande i kommittén till dess att betänkandet avgavs. Kommitténs avsikt är att upptaga övriga till kommittén överlämnade frågor, så snart ställning tagits till de i betänkandet framlagda förslagen.

§ 7.

Riksbanken har fortsatt betalningsarrangemanget med Banco do Brasil samt handhaft tillämpningen av de mellan Sverige, å ena, samt Argentina,

Belgien, Bulgarien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Japan, Jugoslavien, Kina, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Schweiz, Sovjetunionen, Spanien, Storbritannien, Tjeckoslovakien, Turkiet, Förbundsrepubliken Tyskland, Ungern samt Österrike, å andra sidan, träffade betalningsöverenskommelserna.

§ 8.

Av riksbankens kontor är numera endast huvudkontoret lokalorgan för handläggning av ärenden rörande lånegaranti enligt Kungl. kungörelsen den 4 juni 1954 (nr 409) med vissa bestämmelser rörande statlig garanti för lån till hantverks- och småindustrieföretag m. m.

§ 9.

Vid utgången av år 1958 kvarstod i riksbanken å investeringskonto för skog sammanlagt omkring 15 mkr, vilka medel insatts jämlikt lagen den 14 december 1951 (nr 783) om investeringskonto för skog.

Å särskilda skogskonton, som avses i Kungl. förordningen den 27 mars 1954 (nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto, inestod i riksbanken vid samma tidpunkt i runt tal 13 mkr. Riksbanken tillämpar sedan den 1 juni 1958 en räntesats av 4½ % för medel insatta å skogskonto (dessförinnan 5 % sedan den 1 augusti 1957).

§ 10.

Vid utgången av år 1958 inestod i riksbanken medel, som insatts jämlikt Kungl. förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) angående investeringsfonder för konjunkturutjämnning, till ett sammanlagt belopp av cirka 242 mkr, därav omkring 226 mkr avsåg investeringsfonder för rörelse och omkring 16 mkr investeringsfonder för skogsbruk.

§ 11.

Till kontot statens budgetutjämningsfonds medel överfördes under mars månad 1958 ett belopp av 100 mkr av de under budgetåret 1957/58 inflytande statsinkomsterna, varefter å kontot inestod ett belopp av 640 mkr. Däri ingick ett belopp av cirka 190 mkr, som avsåg avkastning under budgetåren 1955/56 och 1956/57 av staten tillhöriga aktier i Luossavaara-Kiirunavaara Aktiebolag (LKAB).

Sedan jämlikt beslut av Kungl. Maj:t från kontot utbetalats dels per den 1 mars 1958 100 mkr, avseende lån å nämnda belopp till LKAB, och dels per den 31 juli 1958 ett belopp av 450 mkr för avbetalning å statsskulden, kvarstår i riksbanken å fonden ett belopp av cirka 90 mkr.

§ 12.

De 550 mkr av tillfälliga skatteinkomster, som under budgetåren 1956/57 och 1957/58 avsatts till Fondering för framtida pensions-

ändamål, har enligt riksdagens beslut överförts till folkpensioneringsfonden (Rskr 1958 nr 272 och Kungl. Maj:ts brev till pensionsstyrelsen den 6. 6. 1958).

Fullmäktige för folkpensioneringsfonden har den 12 juni 1958 beslutat att nämnda 550 mkr skall placeras hos riksgäldskontoret mot skuldförbindelse. Med anledning härav har sagda belopp på framställning av pensionsstyrelsen per den 1 juli 1958 överförts till riksgäldskontorets checkräkning i riksbanken.

§ 13.

Jämlikt beslut av fullmäktige den 2 maj 1958 utgör riksbankens officiella diskonto för växlar på högst 3 månader från och med påföljande dag lägst $4\frac{1}{2}\%$, vilket innebär en sänkning av dessförinnan gällande diskonto med $\frac{1}{2}\%$.

I anslutning härtill har andra riksbankens utlåningsräntor sänkts (jfr fullm. prot. d. 8. 5. 1958, § 3).

§ 14.

Från avbetalningslånefonden, vilken uppgår till 65 mkr, utgjorde utlåningen — inklusive på indrivning beroende medel — vid utgången av år 1958 sammanlagt 54 409 779 kronor. Däri ingår ett belopp om 33 424 522 kronor, vilket utlämnats såsom garantilån enligt kungörelsen den 11 oktober 1946 (nr 676) angående statlig kreditgaranti åt den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, kungörelsen den 30 april 1948 (nr 210) angående statlig kreditgaranti för lån åt den som genomgått polisskola samt kungörelsen den 16 juni 1950 (nr 469) angående studielån med statlig kreditgaranti. Antalet garantilån utgjorde vid samma tidpunkt 4 868, därav vid huvudkontoret 560 och vid avdelningskontoren 4 308, vilket innebär en ökning under året med 222. Antalet övriga avbetalningslån har nedgått under året med 1 428.

Räntan å lån från fonden har från och med den 6 maj 1958 utgjort $5\frac{3}{4}\%$ mot tidigare $6\frac{1}{4}\%$; för garantilån har dock räntan från och med den 1 juni 1958, jämlikt Kungl. kungörelse den 16 maj 1958 (nr 211), utgått med 5% (tidigare $5\frac{1}{2}\%$).

Rörande avbetalningslånefonden fördelning till antal och belopp på de olika kontoren hänvisas till de uppgifter, som intagits å sid. 29.

§ 15.

Från statens bosättningslånefond, till vilken riksdagen hittills såsom kapital anvisat sammanlagt 61 100 500 kronor, varav 56 mkr överlämnats till riksbanken, utgjorde utlåningen vid årsskiftet 48 642 726 kronor, innebärande en minskning sedan föregående årsskifte av 3 212 293 kronor. Under år 1958 har antalet utestående lån nedgått med 2 688 till 48 664.

Rörande fördelningen å de olika kontoren av lånen till antal och belopp hänvisas till sammanställningen å sid. 30.

För lån från fonden skall tillämpas den normalränta, vilken gäller för det budgetår då lånet beviljats. För innevarande budgetår utgör räntefoten (normalräntan) $4\frac{1}{4}\%$. Tidigare har räntefoten sedan budgetåret 1941/42 varit 4% .

Från låneverksamhetens början och till utgången av år 1958 har utlämnats lån till ett belopp av sammanlagt 289 165 382 kronor, varav efterskänkts eller avskrivits ett belopp av sammanlagt 2 859 208 kronor, motsvarande omkring 1% av hittills utlämnade medel.

För förvaltningen av bosättningslånen under budgetåret 1957/58 har riksbanken uppburit 308 112 kronor.

§ 16.

Fonden för skyddsrumslån har slutredovisats per utgången av budgetåret 1957/58.

§ 17.

Utlåningen från fonden för hantverks- och småindustri-kredit, vars kapital utgör 998 250 kronor, uppgick vid utgången av år 1958 till följande belopp, nämligen

Kontor	Antal lån	Sammanlagd lånesumma kr.
Falun	12	51 600
Jönköping	1	1 000
Linköping	16	147 775
Uppsala	25	148 917
Vänersborg	9	79 790
	<hr/>	
Summa	63	429 082

Vid utgången av år 1957 utestod 74 lån å ett sammanlagt belopp av 534 115 kronor. En minskning i utlåningen från fonden har sålunda inträtt även under sistlidna år.

Räntan å lån från fonden beviljade under budgetåret 1958/59 utgör $4\frac{3}{4}\%$ (tidigare $4\frac{1}{2}\%$).

§ 18.

De jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1948 av riksbanken från egenahemsorganen och hushållningssällskapen övertagna lånen fördelade sig per den 31 december 1958 å de olika kontoren på sätt närmare framgår av sammanställningar å sid. 31 och 32. Antalet förvaltade lån har under år 1958 nedgått från 56 546 till 51 177 och det utestående lånebeloppet har under samma tid minskat från 209 687 042 kronor till 193 213 563 kronor.

För förvaltningen av lånen har riksbanken för budgetåret 1957/58 uppburit ersättning efter 3 kronor 50 öre per lån med 197 911 kronor.

Av till riksbankens förvaltning i samband med lånen överlämnade fondmedel — vilka ej ingår i riksbankens balansräkning utan redovisas separat — har till statsverket under år 1958 återlevererats 10 100 000 kronor. Beloppet fördelar sig med 6 740 000 kronor å egnahemslånefonden, 2 030 000 kronor å lånefonden för främjande av bostadsbyggande å landsbygden, 160 000 kronor å täckdiktningsslånefonden, 20 000 kronor å gödselvårdsslånefonden samt 1 150 000 kronor å arbetarsmåbrukslånefonden.

§ 19.

Vid utgången av år 1958 förvaltade riksbanken stödlån till jordbrukare utgivna enligt Kungl. kungörelserna nr 369/51, 766/51, 764/52, 723/54, 593/55 och 650/57 till ett sammanlagt belopp av 128 793 366 kronor, innebärande en ökning under året med 17 248 090 kronor.

Den 16 maj 1958 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelser (nr:ris 251—256) angående ändring i samtliga ovannämnda författningar, innebärande att riksbanken från och med den 1 juli 1958 helt övertagit förvaltningen av de utgivna stödlånen. Bland nytillkomna befogenheter för riksbanken ingår att riksbanken (dess direktion) må, efter att ha inhämtat yttrande från vederbörande lantbruksnämnd, medgiva befrielse helt eller delvis från återbetalningsskyldighet för stödlån samt avskrivning av sådana lån.

Närmare bestämmelser för riksbankens handläggning av stödlånen har efter samråd med lantbruksstyrelsen utfärdats av fullmäktige den 11 december 1958 (cirkulär B nr 886).

Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställning å sid. 33.

§ 20.

Från fonden för supplementär jordbrukskredit, som inrättades av 1956 års riksdag, har jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 13 december 1957 och den 14 mars 1958 ett sammanlagt belopp av 44 270 520 kronor överförts till fonden för låneunderstöd, att av fullmäktige disponeras för utlämnande av stödlån enligt Kungl. kungörelsen 650/57 med anledning av 1957 års skördeskador. Å fonden kvarstår därefter ett belopp av 5 729 480 kronor.

Enligt kungörelsen nr 608/56 skall samma grunder gälla för lån från fonden i fråga om ränta och övriga villkor som för lån i bankaktiebolag. I samband med diskontoändringen den 2 maj 1958 sänktes räntesatserna för ifrågavarande lån från och med den 5 maj 1958.

Vid utgången av år 1958 utestod lån från fonden till ett sammanlagt belopp av 4 151 885 kronor. Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställning å sid. 34.

Fullmäktige har i skrivelse till Konungen den 19 september 1958 före-

slagit att inflytande amorteringar å lån från fonden skall inlevereras till statsverket.

§ 21

Genom lag den 2 maj 1958 (nr 202) höjdes maximibeloppet för sedelutgivning från och med den 1 juli samma år med 300 mkr till 6 600 mkr.

Det högsta beloppet av utelöpande sedlar redovisades per den 23 december 1958 och utgjorde 6 265 483 476 kronor, 3,4 % över siffran för motsvarande dag föregående år.

§ 22.

Angående användningen av riksbankens vinst för år 1957 torde få hänvisas till bankoutskottets memorial nr 17 år 1958.

§ 23.

Riksbankens löneplansanställda personal — bortsett från personalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket, som redovisas i § 26 — uppgick per den 31 december 1958 till följande antal (motsvarande antal vid utgången av år 1957 anges inom parentes).

Ordinarie tjänstemän med

a) lönegradsbeteckningen Bp	16	(15)
b) » ABp	21	(21)
c) » Ar	8 ¹	(8)
d) » Ao	305 ²	(303)
därav bankpersonal	183	(182)
biträdespersonal	65	(65)
vaktpersonal m. fl.	57	(56)
<i>extra ordinarie tjänstemän</i>	150 ³	(120)
därav bankpersonal	14	(18)
bankexpeditörspersonal	19 ⁴	(19)
biträdespersonal	98	(62)
vaktpersonal m. fl.	19	(21)
<i>aspiranter</i>	20	(19)
därav bankaspiranter	8	—
biträdesaspiranter	12	(15)
bankvaktmästaraspiranter ..	—	(4)
<i>extra tjänstemän</i>	38	(70)
	<hr/>	
	Summa	558 (556)

¹ Därav 1 tjänsteman med vikariatslön och 5 tjänstemän, vilka tillika innehar med lönegradsbeteckningen Ao betecknad lägre tjänst, som förts över stat.

² Därav 15 tjänstemän, vilka innehar personlig extra ordinarie tjänst (tjänstetidsbefordran).

³ Därutöver 33 tjänstemän, vilka tillika innehar ordinarie tjänst och vilka i uppställningen redovisats som ordinarie tjänstemän.

⁴ Därav 16 tjänstemän, vilka innehar ordinarie tjänst men som ej redovisats som ordinarie tjänstemän.

Utöver den löneplansanställda personalen finnes vid riksbanken s. k. reservpersonal, d. v. s. personal anställd huvudsakligen för sedelräkning och i allmänhet med intermittert tjänstgöring. Av denna personal tjänstgör i genomsnitt cirka 180.

Delegerade för riksdagens verk, vilka jämlikt riksdagens bemyndigande (jfr BoU:s utl. nr 35:1952 resp. nr 27:1955) äger bestämma antalet kamarskrivartjänster i riksbanken i Ao 15 och antalet bankvaktmästartjänster i Ao 7, har för år 1958 fastställt dessa antal till 60, respektive 25.

§ 24.

Beträffande vissa av de lägenheter, som uthyrts till tjänstemän i banken, har en hyreshöjning skett även för hyresåret 1958/59. För flertalet lägenheter har hyran härigenom kommit att utgå med belopp, som översnsstämmer med vad vederbörande hyresnämnd föreslagit eller medgivit. Avsikten är att för de lägenheter, där hyran ännu ej uppgår till sådant belopp, verkställa ny omreglering per den 1 juli 1959. Såsom omnämnts i berättelsen till 1958 års bankoutskott, § 27, tillämpas dock allmänt för direktörsbostäderna en maximering av grundhyran till 3 200 kronor för år för dem som bebodde lägenheterna när hyresregleringen började genomföras.

Utöver grundhyra utgår generellt hyrestillägg enligt samma grunder som på allmänna hyresmarknaden samt bränsletillägg.

I övrigt torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll i ärendet den 19 juni 1958, § 9, den 24 juli 1958, § 4, och den 21 augusti 1958, § 1.

§ 25.

Inom huvudkontorets fastighet å Helgeandsholmen har den av 1957 års riksdag (BoU:s utl. 1957:18) medgivna omläggningen av värmesystemet nu slutförts i vad avser första etappen. Av praktiska skäl har även en del mindre arbeten, som hänföra sig till följande etapper, kommit till utförande. I övrigt har vissa ändrings- och reparationsarbeten företagits, såsom inredande av sjukrum för herrar, målningsarbeten m. m.

Dessutom har fullmäktige beslutat att fastighetens avloppssystem skall — i likhet med Riksdagshusets — omläggas och anslutas till stadens avloppsnät i Kanslihuskajen. Kostnaderna har beräknats till cirka 110 000 kronor.

De av 1956 års riksdag (se BoU:s utl. 1956:33) medgivna ombyggnadsarbetena i fastigheten Rosenbad har avslutats under förra delen av år 1958 och lokalerna har tagits i bruk.

Vid avdelningskontoren har kostnaderna under året för fastighetsunderhåll uppgått till belopp, som i avrundade tal framgår av nedanstående sammanställning. De kontor, där kostnaderna understigit 5 000 kronor, har ej medtagits.

Kontor	Kronor	Kostnaden avser huvudsakligen:
Göteborg	28 000:—	Inre reparations- och målningsarbeten; omläggning av terrassgolv över banksalen m. m. samt lagning av fasadputs.
Gävle	6 000:—	Vissa yttre reparationer m. m.
Halmstad	28 000:—	Reparation av fasader, inmontering av ny värmepanna samt ombyggnad av arkiv, m. m.
Härnösand	14 000:—	Reparationsarbeten i direktörsbostaden samt i trappuppgång.
Nyköping	18 000:—	(se nedan)
Örebro	8 000:—	Ombyggnad av toaletter och kapprum.

Vid kontoret i Nyköping har de av 1957 års riksdag (se BoU:s utl. 1957: 33) medgivna ombyggnads- och reparationsarbetena för postverkets räkning avslutats, och lokalerna har tagits i bruk. Kostnaderna för de utförda arbetena har uppgått till cirka 420 000 kronor. I samband med dessa arbeten har utförts reparation av gårdsfasad m. m. samt av köket i vaktmästarbostaden, allt för en kostnad av 18 000 kronor (se ovan).

Det i föregående års berättelse omnämnda depåvalvet i Östersund har nu färdigställts. Kostnaden har uppgått till cirka 210 000 kronor.

Beslut har fattats om ändrings- och reparationsarbeten i en utlyrd bostadsvåning i kontorsfastigheten i Halmstad för en beräknad kostnad av cirka 40 000 kronor, om renovering av samtliga fasader å fastigheten i Luleå för omkring 55 000 kronor samt om reparation av banksalen m. m. vid kontoret i Mariestad för cirka 35 000 kronor.

§ 26.

Pappersbruket: Överenskommelse har träffats med Sveriges Arbetsledareförbund om vissa ändringar i gällande kollektivavtal för förmännen vid bruket.

Leveranserna av sedelpapper från pappersbruket till sedelkontoret har under år 1958 uppgått till 97,4 miljoner sedelenheter, mot 97,1 miljoner sedelenheter föregående år.

Försäljningen av annat papper m. m. har haft ett värde av i runt tal 2,8 mkr eller samma belopp som under år 1957.

Den i föregående års berättelse omförmälda anläggningen för upplösning av pappersutskott har färdigställts och tagits i bruk. Detsamma gäller om vissa andra maskiner, som i sagda berättelse omnämnts såsom beställda, nämligen en svarv för mekaniska verkstaden, en beta-komparator till pappersmaskinen samt en lyfttruck. Kostnaderna har uppgått till cirka 43 000 kronor för den förstnämnda anläggningen samt för den övriga maskin-

anskaffningen till respektive 19 300 kronor, 23 000 kronor och 34 600 kronor.

Till grovholländeriet har anskaffats en reservmotor till en kostnad av omkring 9 300 kronor.

Enligt beslut av fullmäktige har under året uppförts en ny brännolja-behållare av omkring 500 kbms rymd för en beräknad kostnad av cirka 70 000 kronor, varav omkring 52 000 kronor betalats under året.

För att möjliggöra tillverkning och leverans av sedelpapper i rulle har fullmäktige medgivit anskaffande av vissa nya maskiner, såsom upprullningsanordningar m. m., för en sammanlagd kostnad av omkring 280 000 kronor (jfr BoU:s utl. 1957: 19).

Nya telfrar för papperslagring och en ny våg har beställts till en sammanlagd kostnad av cirka 17 000 kronor. Vidare har beställning gjorts å en ny 500 kVA helkaplad utomhustransformator i stället för en förbrukad sådan för en kostnad, inklusive montage, av omkring 15 500 kronor.

Moderniseringen och reparationen av bostadssamhället har fortgått planenligt; bland annat har två bostadshus försetts med centralvärmearläggningar och badrum.

Såsom omnämnts i berättelsen till 1956 års bankoutskott medgav fullmäktige år 1955 att Tumba bruks kloakvattenledningar skulle få anslutas till den anläggning för höggradig rening av kloakvatten, som Botkyrka kommun planerade. Denna anläggning är numera färdig och har tagits i bruk. Till kommunen har å conto betalats 100 000 kronor. Brukets egna kostnader har hittills uppgått till omkring 12 000 kronor, inklusive vad som belöper å arbetena för avledning av dagvatten.

Vid utgången av år 1958 uppgick antalet anställningshavare vid bruket till 17 tjänstemän, 6 förmän, 65 manliga och 45 kvinnliga arbetare (därav 5 deltidsanställda), vartill kommer städningpersonal.

Sedeltryckeriet. Under år 1958 levererade sedeltryckeriet till sedelkontoret omkring 82,1 miljoner sedelenheter mot 81,9 miljoner sedelenheter nästföregående år.

Den av chefen för finansdepartementet den 23 juni 1955 tillsatta delegationen med uppdrag bland annat att avgiva förslag rörande sedeltryckeriets förläggning har ännu icke slutfört sitt uppdrag. Samtliga hyresgäster i tryckeriets bostadslägenheter har numera uppsagts. Två av hyresgästerna har avflyttat, medan den tredje hyresgästen förklarar sig villig att avflytta så snart beslut fattats om erforderliga arbeten för lägenheternas omändring till tjänstelokaler. Att dylikt beslut ännu icke meddelats beror på att man övervägt olika alternativa lösningar samt att man i det längsta velat avvakta delegationens förslag i tomtfrågan. Det torde emellertid bli nödvändigt att med det snaraste igångsätta ändringsarbetena för att bereda plats för sedeltryckeriets granskningsavdelning, vars nuvarande lokal måste

friställas för den beställda kombinerade offset- och koppartrycksrotationsmaskinen (se BoU:s utl. 1957: 19). Sistnämnda maskin torde enligt uppgift bli leveransfärdig under sista kvartalet 1959. Även om ett utnyttjande av bostadsvåningarna för tryckeriets eget behov kommer att medföra en viss förbättring i nuvarande svåra lokalförhållanden, kommer det dock jämväl i fortsättningen att föreligga en utrymmesbrist till dess att tryckeriets lokalfråga vunnit sin slutliga lösning.

Sedeltryckeriet, som under 1958 erlagt en andra förskottslikvid à 30 % för ovan omförmälda rotationsmaskin, har anskaffat en begagnad rundslipmaskin för en kostnad av cirka 35 000 kronor samt i övrigt under året inköpt maskiner och inventarier för en sammanlagd kostnad av cirka 60 000 kronor.

10 000-kronesedlar av ny typ har under året tillverkats och levererats (jfr Kungl. Maj:ts kungörelse den 5 december 1958, nr 582).

Vid utgången av december 1958 uppgick personalen vid sedeltryckeriet till 25 tjänstemän samt 60 manliga och 18 kvinnliga kollektivavtalsanställda arbetare. Motsvarande antal vid årsskiftet 1957/58 utgjorde respektive 26, 62 och 20. Därtill kommer städningpersonal samt 7 tillfälligt anställda timarvodesavlönade äldre arbetare och nattvakter.

De belopp, som i riksbankens bokslut upptagits såsom riksbankens kostnader för pappersbruket och sedeltryckeriet, anger endast de nettosummor, som under året utbetalats till dessa industrier. Först när boksluten för industrierna föreligger blir det möjligt att bilda sig en uppfattning om resultatet av verksamheten under året.

§ 27.

För riktigheten av de å sid. 22—28 lämnade sifferuppgifterna svarar bankkamrerarna Axel Rosengren och Stig Franzén, vilka undertecknat respektive kontrasierat riksbankens bokslut.

§ 28.

I n s p e k t i o n e r av avdelningskontoren har under år 1958 verkställts av herr Persson i Vinberg vid kontoret i Halmstad,

av dåvarande vice riksbankschefen Hammarskiöld och bankokommissarien Laurén vid kontoret i Malmö,

av bankdirektören Ekengren vid kontoren i Göteborg, Härnösand, Luleå, Umeå, Uppsala och Visby samt tillsammans med bankokommissarien Laurén vid kontoret i Linköping och tillsammans med bankokommissarien Borggren vid kontoret i Nyköping,

av bankokommissarien Laurén vid kontoren i Falun, Jönköping, Kalmar, Karlstad och Västerås samt

av bankokommissarien Borggren vid kontoren i Gävle, Karlskrona, Kristianstad, Mariestad, Vänersborg, Växjö, Örebro och Östersund.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar av huvudkontorets kassor och förvaringsrum ävensom av Tumba pappersbruks och sedeltryckeriets kassor har ägt rum.

Revision genom därtill utsedda tjänstemän har under året ägt rum vid samtliga avdelningskontor.

Berättelser från bankens samtliga avdelningskontor biläggas.

Stockholm den 13 januari 1959.

PER EDVIN SKÖLD

RAGNAR PERSSON

PER ÅSBRINK

AXEL RUBBESTAD

GUSTAF KOLLBERG

EMIL AHLKVIST

GUNNAR SVÄRD

/ *Karin Winberg*

Till Herrar Fullmäktige i Sveriges Riksbank

Valutastyrelsen, som enligt 6 a § i valutalagen utövar riksbankens beslutanderätt enligt nämnda lag, får härmed lämna en redogörelse för den hittillsvarande tillämpningen av valutaförordningen ävensom för hittills under år 1958 vidtagna ändringar häri. Sedan man på svensk sida biträtt en överenskommelse att upphöra med den europeiska betalningsunionen (EPU) och i dess ställe sätta i kraft det europeiska monetära avtalet (EMA), har valutastyrelsen denna dag beslutat vissa ytterligare ändringar av valutabestämmelserna. Dessa ändringar ha intagits i slutet av föreliggande redogörelse, vilken i övrigt i stort sett har det innehåll, som sammanställts redan före ovannämnda beslut.

Det relativt stabila svenska valutaläget, den bl. a. genom det internationella ekonomiska samarbetet ökade utbytbarheten av valutorna och en mera aktiv penning- och kreditpolitik än tidigare har fortlöpande möjliggjort lättnader i valutaregleringen liksom i regleringen av utrikeshandeln. Sålunda har varuimporten kunnat frigöras i sådan omfattning, att den svenska marknaden nu kan sägas vara i det allra närmaste helt öppen för andra länders export. De på vissa varuområden tillämpade restriktionerna ha i allmänhet handels- eller näringspolitisk bakgrund och synas vara av ringa vikt vid en jämförelse med storleken av den totala varuimporten. Gentemot länderna inom OEEC-området (och till dessa länder anslutna valutaområden) och dollarområdet, varifrån huvudparten (1957 ca 89 %) av den svenska importen härrör, är importen till övervägande del frilistad, vilket innebär att varorna kunna införas obegränsat utan importlicens och betalas genom svensk valutabank, varvid dock vissa begränsningar gälla för förskottsbetalningar. Av importen 1957 från de bägge områdena täckte frilistorna enligt tillgänglig statistik 87 % respektive 70 %, vilken senare siffra dock till en mindre del inkluderar faktiskt men ej formellt frilistade varor. Den mot OEEC-området gällande frilistan tillämpas även gentemot Finland, Indonesien och Jugoslavien. Viss import från övriga länder (kaffe från Brasilien, apelsiner och andra citrusfrukter från Spanien och Israel) är även frilistad. I övrigt lämnas i regel importlicenser utan begränsning såväl för import från länder utanför OEEC- och dollarområdet som för import av varor, vilka icke äro frilistade från sistnämnda område, med undantag dock för varor (främst textilier och vissa jordbruksprodukter), beträffande vilka importen regleras av näringspolitiska skäl.

Jämsides med liberaliseringen av varuimporten har ransoneringen av valuta för andra betalningar till utlandet av löpande karaktär successivt

avvecklats och kan för närvarande sägas vara praktiskt taget helt upphävd. Under denna rubrik falla sådana poster som ersättning för tjänster, turistbetalningar samt räntor och annan avkastning på i Sverige investerat utländskt kapital. Endast i avseende på tilldelning av turistvaluta för dollarområdet torde de medgivna beloppen icke helt ha svarat mot det föreliggande behovet. Turistvalutatilldelningen för dollarområdet har hittills uppgått till 2 500 kronor per person och år, exklusive biljettkostnader, och därutöver högst 300 dollar för täckande av resekostnader i vederbörande land. Turistvalutatilldelningen i övrigt utgår vad beträffar de nordiska länderna och länderna inom pundområdet med i förhållande till resans ändamål och varaktighet skäliga belopp samt beträffande andra länder med 5 000 kronor per person och år, varvid i bägge fallen ytterligare transferering utan begränsning är medgiven av medel för bestridande av kostnader för resor med utländska trafikmedel. I sammanhanget må även nämnas att hinder icke möter att resenärer i utlandet använda svenska sedlar intill det belopp på 1 000 kronor, som högst kan utföras i form av sedlar. Dessa belopp inräknas ej i resevalutatilldelningen.

Beträffande betalningar till utlandet av kapitalnatur må i detta sammanhang nämnas, att transferering brukar medgivas av arv i obegränsad utsträckning och av emigrationsvaluta med 50 000 kronor per person vid emigration till land inom dollarområdet och med 75 000 kronor per person vid emigration till andra länder. Överföring av kontraktsevenliga amorteringar på obligationer och förlagsbevis i svenska kronor är generellt medgiven.

Betalningar för svensk export av varor ävensom andra betalningar av löpande karaktär samt av arv och kontraktsevenliga amorteringar till Sverige äro generellt medgivna.

Ovan har i korthet redogjorts för valutaregleringens tillämpning i vad avser främst de s. k. löpande betalningarna. Det har synts angeläget att i möjligaste mån undvika restriktioner på detta område, och läget kan under året sägas ha varit karakteriserat av en i det närmaste fullständig frihet, såvitt beror på valutaregleringen, att till utlandet verkställa och från utlandet mottaga betalningar avseende transaktioner av löpande natur.

Valutaregleringens viktigaste uppgift f. n. och för den tid som kan överblickas är kontrollen av kapitalrörelserna. Det må i detta sammanhang erinras om att Internationella valutafondens verksamhet bl. a. syftar till en frigörelse av de internationella betalningarna. Fondens stadga innehåller dock föreskrifter härom endast i vad avser löpande betalningar. Kapitalbetalningarna ha överlämnats till medlemsländernas egen kontroll. Enligt stadgan kan t. o. m. skyldighet föreskrivas för medlemsland att i vissa lägen kontrollera utgående kapitalrörelser för att komma i åtnjutande av fondens resurser. Denna inställning torde främst förklaras av den roll, som de spekulativa kapitalrörelserna och flykttkapitalet spelat i de då och

då återkommande valutakriserna, varpå exempel förekommit även under de senaste åren. De svenska valutamyndigheternas praxis beträffande lämnandet av tillstånd avseende in- och utförsel av kapital präglas av en strävan att minska riskerna för plötsliga förändringar i valutareserven till följd av omplacering av kapital. Samtidigt har man försökt att i möjligaste mån undvika blockering av utlandsägda tillgodohavanden i Sverige. Det har nämligen ej ansetts rimligt att ett land i Sveriges ställning i normala fall använder valutareglering för att binda sådana tillgodohavanden i Sverige och därigenom tvångsvis förskaffar sig försträckning från utlandets sida. Tillämpningen av dessa principer leder till en olikhet i behandlingen av å ena sidan s. k. direkta investeringar, å den andra sidan s. k. portföljinvesteringar.

Vid beträffar först de direkta investeringarna, d. v. s. bildandet av dotterbolag eller förvärvandet av ett kontrollerande intresse i ett existerande företag, gäller att framställningar från utländsk sida om tillstånd att göra sådana investeringar i Sverige som regel bifallas. Likaså medgives som regel återutförsel av kapitalet vid avveckling av investeringen (jfr även nedan).

Direkta investeringar i utlandet medgivas i seriösa fall undantagslöst när fråga är om bildandet av bolag för försäljning av svenska produkter eller när en på svenska halvfabrikat baserad tillverkning visar sig vara erforderlig på grund av tullhinder eller importrestriktioner i utlandet, som försvåra avsättning av de färdiga produkterna. Även i övrigt behandlas investeringsärenden liberalt och tillstånd lämnas i regel till överföringar till utlandet för investeringar i produktiva företag. Beträffande investeringar i dollarområdet gäller dock, att det i regel bör kunna göras sannolikt, att investeringen verkar exportfrämjande eller eljest inbringar valutainkomster utöver den direkta kapitalavkastningen. Det må i detta sammanhang nämnas, att genom en överenskommelse inom OEEC medlemsländerna äro bundna att, såvida icke investeringen bedömes vara skadlig för landet, medgiva direkta investeringar i de andra medlemsländerna och även att medgiva utförande av medel, som uppkomma vid avveckling av dylika investeringar. Från svensk sida har man förbehållit sig att icke medgiva återutförande av sådana medel vid tidpunkter, då oro råder på valutamarknaden.

Av nedanstående tabell framgå de belopp, till vilka tillstånd för investeringar i utlandet ha lämnats under åren 1955—58 med fördelning på dollarområdet och världen i övrigt. Siffror för investeringar i s. k. underutvecklade länder ha utbrutits (några av dessa länder ingå i dollarområdet).

	1955	1956	1957	1958	Summa 1955—1958
Dollarområdet	22,5	29,3	74,1	60,8	186,7
Övriga länder	114,1	106,1	117,2	110,0	447,4
Summa investeringar	136,6	135,4	191,3	170,8	634,1
Härav s. k. underutvecklade länder ..	64,7	68,4	61,5	91,8	286,4

Anm. Belopp i miljoner kronor.

Beloppen inkludera såväl nyteckning och ökning av aktie- och andelskapital som försträckningar och vissa längre varukrediter. Transaktionerna ha tagit formen av penningöverföringar, överföring av apportegendom eller eljest varuutförsel, disposition av utländska fordringar eller andra utländska tillgodohavanden eller — i ringa omfattning — upplåning i utlandet.

I fråga om portföljinvesteringar, d. v. s. värdepappersköp i rent placeringsyfte, må nämnas, att portföljinvesteringar från utlandets sida i svenska värdepapper som regel icke anses böra medgivas, främst när i tider av oro på valutamarknaden en accentuerad återförsäljning till Sverige av värdepapperen kan komma att utgöra en påfrestning på valutareserven. Tillstånd för valutautlåning (dock ej person som nyligen emigrerat från Sverige) att byta svenska värdepapper mot andra svenska värdepapper lämnas däremot, dock ej byte från obligationer till aktier. Vidare medgiva valutamyndigheterna försäljning i Sverige från utlandets sida, dock endast i begränsad omfattning från dollarområdet, av utländska innehav av svenska värdepapper.

Portföljinvesteringar från svensk sida i utlandet medgivas ej, beroende dels på knappheten av medel på den svenska kapitalmarknaden, dels på riskerna för att kapital snabbt och till stora belopp kan komma att överföras till utlandet i lägen, då farhågor för en försämring av det svenska penningvärdet eller förväntningar om uppvärdering av utländska valutor äro för handen. Byten av svenska innehav av utländska värdepapper mot andra utländska värdepapper medgivas däremot i princip med vissa inskränkningar, bl. a. som regel ej byte från obligationer till aktier. Under året har vidare i praxis den inskränkningen vidtagits att man — till följd av att man på tysk sida återköper i utlandet befintliga innehav av tyska obligationer — icke tillåter utbyte av tyska obligationer annat än mot andra tyska obligationer. Mot försäljning i utlandet från svenska innehavares sida av utländska värdepapper och hemtagande av likviden i vederbörlig ordning möter ej hinder.

Beträffande den kommersiella kreditgivningen, vilken även och framför allt vid ändringar i betalningsvanorna kan påverka betalningsbalansen i betydande utsträckning, må nämnas, att krediter på upp till sex månader vid export från Sverige äro generellt medgivna. Valutamyndigheterna motsätta sig emellertid icke lämnandet av längre krediter. Svenska importörer må ta i anspråk normal kredit från utländska säljare.

På grund av skillnaderna i valutornas internationella användbarhet har övervakandet av betalningsvägarna varit en relativt viktig uppgift för valutakontrollen. En särställning i detta avseende intar betalningstrafiken med de länder, med vilka Sverige har bilaterala handels- och betalningsförhållanden. Det må anmärkas, att de bilaterala handels- och betalningsförhållandena bl. a. med Spanien och Brasilien ej upprätthållas för att tillgodose intressen, som direkt sammanhånga med valutaregleringen, utan att de ha handelspolitisk bakgrund.

Betalningar till Sverige skola enligt de generella valutabestämmelserna hemtagas genom svensk valutabank — utan att dock försäljning av valutorna behöver ske — och tillgodohavanden i utländska valutor kunna ej disponeras på annat sätt utan tillstånd av valutamyndigheten. Tillstånd lämnas för ändamål, för vilka valuta eljest tilldelas. För betalningsmedel i US-dollar, kanadensiska dollar och fria schweiziska francs samt för fordringar i samma valutor eller eljest gentemot dollarområdet har dock gällt en strängare regel, i det att hembudsskyldighet förelegat för belopp utöver ett värde av ca 1 000 kronor.

Administreringen av valutaregleringen handhaves i stor utsträckning av betalningsställena, d. v. s. valutabankerna, övriga försäljningsställen för resevaluta (resebyråer m. fl.) samt postverket, vilka lämnats vissa generella bemyndiganden att utföra betalningar mellan Sverige och utlandet. I stort sett inrymmas de löpande betalningarna under dessa bemyndiganden; dock med vissa mindre inskränkningar vad beträffar betalningarna till dollarområdet. Kapitalärendena däremot äro i regel underkastade riksbankens prövning. Allmänhetens utländska betalningstransaktioner redovisas till riksbanken genom betalningsställena i form av särskilda anmälningar. Generellt medgivna transaktioner, som beträffande Danmark, Finland och Norge beloppsmässigt icke överstiga 10 000 kronor och beträffande övriga länder icke överstiga 5 000 kronor, ha emellertid undantagits från redovisningsskyldigheten, vilket medfört en betydande minskning av antalet anmälningar. En ytterligare inskränkning av redovisningsskyldigheten avseende de löpande betalningarna, vilken i och för sig vore önskvärd, synes svårligen kunna genomföras med hänsyn till de brister i övervakningsmöjligheterna, som därigenom kunna antagas uppkomma beträffande kontrollen av kapitalrörelserna.

Under året intill denna dag vidtagna ändringar i tillämpningsbestämmelserna ha varit av teknisk art eller av i sak relativt mindre betydelsefull natur. De ha så när som på den tidigare nämnda inskränkningen beträffande byten av tyska obligationer inneburit förenklingar och lättnader. Särskilt synes böra omnämnas, att föreskriften om inlämnande av assurerad eller rekommenderad försändelse i öppet skick vid postbefordran till utlandet upphävts.

De av valutastyrelsen denna dag fattade, inledningsvis berörda besluten

sammanhänga huvudsakligen med kronans ökade utbytbart. Denna ökade utbytbart kommer att innebära, att utländska krontillgodhavanden på de konton, över vilka betalningstrafiken i kronor med utlandet avvecklas, kunna omvandlas till vilken som helst utländsk valuta, sålunda även till dollarvaluta. Undantagna från denna utbytbart äro tillgodhavanden som tillhöra någon bosatt i de bilaterala länderna, d. v. s. Brasilien, Bulgarien, Polen, Rumänien, Sovjetunionen, Spanien, Tjeckoslovakien, Tyska Östzonen och Ungern. Utbytbarten medför vidare, att betalningar från Sverige till det konvertibla området d. v. s. ur svensk valutasynpunkt alla länder utom de bilaterala kunna verkställas i den betalandes val i vilken som helst valuta; betalningar till de bilaterala länderna måste även fortsättningsvis ske i de bilaterala betalningskanalerna. En ökad valfrihet uppkommer även vad beträffar de valutor, som kunna mottagas vid betalningar från utlandet. Dylika betalningar kunna ske i vilken valuta som helst; dock får betalning från någon i det konvertibla området ej ske med användande av bilateral valuta.

Vissa varor i den svenska importen från dollarområdet ha tidigare betalats med dollar, som anskaffats på internationella valutamarknader mot likvid främst i EPU-valutor. I och med att dessa valutor numera ur svensk synpunkt äro likvärdiga med dollarvaluta, har anordningen avskaffats.

Valutastyrelsen har vidare ansett sig böra besluta om vissa lättnader i de restriktioner, som tidigare till följd av dollarvalutans särställning gällt beträffande dollarområdet. Sålunda har turistvalutatilldelningen för resor till nämnda område höjts så att den nu är densamma som för övriga länder, med undantag av de nordiska länderna och länderna inom pundområdet. Vidare har hembudsskyldigheten upphävts och framställning gjorts till Kungl. Maj:t om upphävande av skyldigheten att avgiva införsel- och utförseldeklarationer, en skyldighet som hittills under året tillämpats endast beträffande dollarområdet och därvid för varusändningar till ett värde överstigande 5 000 kronor.

Å valutastyrelsens vägnar:

Sven Jøge

Å. Lundgren

Stockholm den 27 december 1958